

DE ONDERWIJSVISITATIE
**Specifieke lerarenopleiding
(boek 2)**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de Specifieke lerarenopleiding

www.vluhr.be

Brussel - 17 december 2012

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
SPECIFIEKE LERARENOPLEIDING (BOEK 2)**

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2012/12.784/11

HOGESCHOOL GENT

Een onderzoek naar de kwaliteit van de Specifieke lerarenopleiding van de Hogeschool Gent

ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE SPECIFIEKE LERARENOPLEIDING VAN DE HOGESCHOOL GENT

Dit rapport behandelt de zes Specifieke lerarenopleidingen (SLO) die worden aangeboden door de Hogeschool Gent. Het gaat om Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde. Deelcommissie 1 bezocht de opleidingen van 7 tot en met 10 maart 2012.

De Hogeschool Gent is de grootste hogeschool in Vlaanderen, met meer dan 13.000 studenten en 76 basisopleidingen. Ze bestaat uit drie faculteiten met professioneel gerichte bacheloropleidingen, vier geassocieerde faculteiten en een (faculteit) School of Arts KASK-Koninklijk Conservatorium. De hogeschool behoort samen met de Universiteit Gent, de Arteveldehogeschool en de Hogeschool West-Vlaanderen tot de Associatie Universiteit Gent.

In 2009–2010 schreven zich 35 studenten in voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek. 35 anderen volgden de afstudeerrichting muziekpedagogie van de masteropleiding Muziek. 31 studenten schreven zich in voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama. Voor Handelswetenschappen zijn dat er 18 en voor Bedrijfskunde 2.

Bij de aanvang van het academiejaar 2011–2012 werden de opleidingen van het Koninklijk Conservatorium en KASK ondergebracht in deze School of Arts, zo ook de SLO's Muziek, Beeldende en Audiovisuele kunsten en Drama. Voordien vormden het KASK en het Conservatorium twee departementen. Hoewel deze twee SLO's sterk verwant zijn aan elkaar, zijn er toch belangrijke verschillen. De SLO's sluiten immers aan bij volstrekt verschillende kunstdisciplines, en kenmerken zich door een andere onderwijsorganisatie en een specifieke agogisch-didactische cultuur. In november 2011 werd in de departementsraad van de School of Arts KASK – Koninklijk Conservatorium beslist om een nieuwe opleidingscommissie SLO Kunsten op te richten, die de integratie van deze Specifieke lerarenopleidingen tot één Specifieke lerarenopleiding Kunsten moet volbrengen en bewaken. De School of Arts ziet een uitdaging in het verbinden van de verschillende kunstdisciplines in de lerarenopleiding, zonder afbreuk te doen aan hun noodzakelijke en gewenste eigenheid. Er werd voor deze integratie ook al een voorstel van een geïntegreerd curriculum SLO Kunsten geschreven, dat in februari 2012 door de departementsraad van de School of Arts werd goedgekeurd. De School of Arts KASK-Koninklijk Conservatorium richt naast de SLO's ook de academische bachelor- en masteropleidingen Muziek, Beeldende en Audiovisuele kunsten en Drama, en de master-na-masteropleiding Solist: Hedendaagse muziek in. Ook

de bacheloropleidingen Interieurvormgeving, Landschaps- en tuinarchitectuur en de bachelor-na-bacheloropleiding Landschapsontwikkeling maken deel uit van de School of Arts.

Het Conservatorium werd in 1835 gesticht naar het model van de Ecole Royale de Chant et de Déclamation van Parijs. Vanaf de jaren 1970 koos het Conservatorium voor muzikale vernieuwing. Sinds het Structuurdecreet (2004) en het nieuwe decreet op de lerarenopleiding (2006) wordt de SLO ingericht in het kader van de overgang naar de bachelor-masterstructuur. Er bestaat een sterke relatie tussen de SLO Muziek en de masteropleiding Muziek, afstudeerrichting Muziekpedagogie. Het is voor de studenten binnen deze richting immers mogelijk om al 30 studiepunten van de opleidingsonderdelen van de lerarenopleiding op te nemen in hun initiële master. De SLO Muziek werkt samen met de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen van de Universiteit Gent, waar de studenten binnen de Specifieke lerarenopleiding de algemeen onderwijskundige en pedagogische opleidingsonderdelen volgen.

Het KASK – de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten – werd in 1751 opgericht. In het begin voorzag de academie in lessen tekenen, schilderen, beeldhouwen en bouwkunst. Als ondersteuning van de ateliers schilderen en beeldhouwen werden vanaf de jaren 1960 lessen fotografie en film ingericht. Daarnaast werden de studenten ook in contact gebracht met muziek, experimenteel theater, grafiek en performance. Later werd ook specifiekere aandacht geschonken aan autonome afstudeerrichtingen, en opleidingen voor deze disciplines en hedendaagse vormen in de beeldende kunsten als Grafische en Reclamevormgeving, Mode-, Textiel- en Toneelkostuumontwerp en 3D Multimedia werden aan het programmaboek toegevoegd. Daarnaast werd de eerste lerarenopleiding aan het KASK ingericht. Vanaf het academiejaar 2007–2008 heeft de lerarenopleiding vorm gekregen in de SLO's Beeldende en Audiovisuele kunsten en Drama. De SLO's van de School of Arts worden ingericht op de campus Bijloke van de Hogeschool Gent, in Gent. De SLO's Beeldende en Audiovisuele kunsten en Drama werken samen met de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen van de Universiteit Gent, waar de studenten binnen de Specifieke lerarenopleiding de algemeen onderwijskundige en pedagogische opleidingsonderdelen volgen.

De SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde aan de Hogeschool Gent worden ingericht in de Geassocieerde Faculteit Handelswetenschappen en bestuurskunde (HABE) en delen eenzelfde curriculum. Bovendien leiden de beide diploma's tot dezelfde bekwaamheidsbewijzen wat lesgeven in het secundair onderwijs betreft. De Geassocieerde Faculteit HABE bevat daarnaast de academische bachelor- en masteropleidingen Bestuurskunde en het publiek management en Handelswetenschappen, alsook de postgraduat Social profit en Publiek management, Complementaire internationale studies en Cultuur- en kunstmanagement. Voordien was de Geassocieerde Faculteit het departement Handelswetenschappen en bestuurskunde in de Hogeschool Gent. Vanaf het academiejaar 2006–2007 werd de Initiële lerarenopleiding van academisch niveau (ILAN) Handelswetenschappen en bestuurskunde definitief vervangen door de SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde. De SLO's worden ingericht op de campus Schoonmeersen (Gent). De SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde volgen op de (academisering van de) initiële masters Handelswetenschappen en Bestuurskunde, die momenteel nog ressorteren onder de Hogeschool Gent maar zullen indalen in de Universiteit Gent. In het kader van die academisering werd het departement Handelswetenschappen en bestuurskunde omgevormd tot de Geassocieerde Faculteit Handelswetenschappen en bestuurskunde. De SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde werken, in functie van die indaling, ook al sterk samen met de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen van de Universiteit Gent, waar de studenten in de Specifieke lerarenopleiding nu enkele theoretische vakken volgen. De UGent staat tevens in voor de eigenlijke vormgeving van het programma (*cf. infra*).

De commissie heeft een volledig beeld gekregen van de opleiding. Haar oordeel is gebaseerd op het zelfevaluatierapport, de ingekeken examenvragen en portfolio's, de gesprekken met de verschillende geledingen binnen de opleiding, het bezoek aan de faciliteiten, de elektronisch beschikbaar gestelde informatie en documenten, en het overige ter inzage gelegde materiaal. De oordelen die beschreven zijn in dit rapport hebben betrekking op alle varianten en trajecten binnen de opleiding, tenzij expliciet anders vermeld. Bij de onderbouwing van de oordelen van de verschillende facetten zijn daartoe onderverdelingen voorzien, specifiek voor de SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde, de SLO's Muziek/Conservatorium, en de SLO' Beeldende en Audiovisuele Kunsten, en Drama/KASK. Indien de beschrijving en onderbouwing van deze opleidingen grotendeels overlapt, werd ervoor gekozen om geen onderverdeling te gebruiken.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de opleiding en domeinspecifieke eisen

Bij de aanvang van het academiejaar 2011–2012 werden de opleidingen van het Koninklijk Conservatorium en KASK ondergebracht in de School of Arts. De nagestreefde eindcompetenties en de opleidingsdoelen van de SLO's Muziek, Beeldende en Audiovisuele kunsten en Drama zijn dan ook in sterke mate verwant met elkaar. Ondanks dit feit en de nakende fusie van de opleidingen zijn toch belangrijke verschillen in deze SLO's aanwezig (cf. inleiding).

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'niveau en oriëntatie van de opleiding en domeinspecifieke eisen' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De visie van de SLO Muziek binnen de School of Arts KASK-Conservatorium is in lijn met de missie van het Conservatorium. De missie is verweven met de basisopleiding Muziek en met het werkveld deeltijds kunstonderwijs (DKO).

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding ook meerdere referentiekaders als basis gebruikt voor de opleidingsdoelen. Enerzijds maakt de opleiding gebruik van het niet officieel document 'basiscompetenties van het DKO en die van het secundair kunstonderwijs (KSO)' om in te spelen op de specificiteit van het DKO en KSO. Anderzijds neemt de opleiding de basiscompetenties voor de leraar secundair onderwijs als uitgangspunt, zij het dat deze doelstellingen aangevuld werden in functie van de vorming tot volwaardige muziekpedagoog. Deze profilering heeft te maken met de sterke link tussen de SLO Muziek en de masteropleiding Muziek, afstudeerrichting Muziekpedagogie.

De commissie waardeert dat de opleiding haar referentiekaders expliciteert, maar meent dat de integratie van de verschillende referentiekaders met de basiscompetenties leraar secundair onderwijs nog niet voldoende tot uiting komt, waardoor het geheel van de opleidingsdoelstellingen niet volledig transparant is. De commissie beveelt de opleiding aan om de verschillende referentiekaders verder met elkaar te integreren om de algehele doelstellingen van de opleiding transparanter te maken.

De commissie waardeert tot slot dat de opleiding de eigen profilering en doelstellingen heeft afgetoetst met die van binnenlandse en buitenlandse opleidingen. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat zowel de studenten, de docenten als het werkveld voldoende op de hoogte zijn van de doelstellingen van het programma. Er zijn jaarlijkse informatiemomenten voorzien voor zowel studenten als docenten. Voor het werkveld bestaat een resonantiecommissie. Daarnaast is er nog

een jaarlijks informatie- en vormingsmoment voor mentoren en vakmentoren, waar de opleidingsdoelstellingen worden besproken.

De Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'niveau en oriëntatie van de opleiding en domeinspecifieke eisen' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat zowel de visies van de Hogeschool Gent, de School of Arts als van de SLO herkenbaar zijn in de opleidingsdoelstellingen. De doelstellingen van de SLO staan niet los van de doelstellingen van de basisopleiding. De visie en de opleidingsdoelstellingen voegen wel duidelijk doelstellingen toe aan deze van de basisopleiding, die focussen op het opleiden van studenten tot kunstenaars die zowel agogisch, maatschappelijk als pedagogisch betrokken zijn, en die als leraar in diverse onderwijssettings kunnen fungeren in de domeinen kunsteducatie, sociaal-artistiek werk en welzijnswerk.

De commissie stelt vast dat de doelstellingen van de opleiding duidelijk gericht zijn op het beheersen van de basiscompetenties. Kennis, vaardigheden en attitudes met betrekking tot onderwijs- en vormingsprocessen in de cultuurdomeinen audiovisuele en beeldende kunst en drama, en met betrekking tot het artistiek onderwijs hebben hierin een duidelijke plaats. Daarnaast wordt ook toegespitst op de vaardigheden en technieken die nodig zijn voor het onderricht, vorming en organisatie in diverse cultuurdomeinen.

De commissie heeft vastgesteld dat de kennis van de doelstellingen en de basiscompetenties bij de studenten beperkt is. Dit is volgens de commissie nochtans belangrijk om de studenten kennis te laten maken met het pedagogische jargon en om de basiscompetenties, niet alleen impliciet, te realiseren.

De commissie waardeert het tot slot dat de opleiding de eigen profilering en doelstellingen heeft afgetoetst met die van binnenlandse en buitenlandse opleidingen. Wat de Vlaamse opleidingen betreft, zijn die toetsing en afstemming tussen de verschillende opleidingen ook mogelijk gemaakt door de oprichting van een overlegplatform dat alle departementshoofden van de Vlaamse kunstopleidingen samenbrengt.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'niveau en oriëntatie van de opleiding en domeinspecifieke eisen' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde van de Geassocieerde Faculteit onderschrijven expliciet de opleidingsdoelstellingen van de SLO van de Universiteit Gent. De doelstellingen van de opleidingen zijn gericht op het beheersen van de basiscompetenties, de daaraan gerelateerde functionele gehelen en de attitudes.

In deze opleidingscompetenties worden de basiscompetenties ondergebracht in de tien functionele gehelen. Deze competenties steunen vervolgens op drie pijlers: een visie op de professionaliteit van de leraar, een leerlinggerichte emancipatorische onderwijsvisie en een academische onderbouw. Hoewel de commissie van oordeel is dat de formulering van de competenties, de attitudes en de functionele gehelen aan de maat is, meent ze ook dat de impliciete profilering van de opleiding met

betrekking tot vakdidactiek, academische en praktijkgerichtheid – die duidelijk is geworden tijdens de gesprekken met studenten, docenten en alumni – geëxpliciteerd moet worden in de opleidingsdoelstellingen. De eigenheid van de opleiding kan beter in de verf worden gezet.

De commissie heeft tot slot kunnen vaststellen dat de verschillende betrokkenen voldoende bekend zijn met de doelstellingen.

Oordeel over onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding

facet 1.1   niveau en oriëntatie van de opleiding en domeinspecifieke eisen   voldoende

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn voor alle opleidingen.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Beschrijving van het programma

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De visie op leren en onderwijzen van de Specifieke lerarenopleiding Muziek streeft naar het vormen van deskundige muziekpedagogen door de ontwikkeling van enerzijds vakdidactische, onderwijskundige en pedagogische kennis en inzichten, en anderzijds persoonlijke competenties. Dat wordt in het programma vertaald in de aandacht voor de kunstagogische, kunstdidactische en vakdidactische aspecten via onder meer de onderwijsstages en de sociaal-artistische projecten. De opleiding schuift competentiegericht onderwijs naar voren als concept, met een evenwichtige verdeling tussen theorie en praktijk in het programma.

Het kernprogramma is opgebouwd uit 60 studiepunten, verdeeld in 4 modules: onderwijskunde (15 studiepunten), vakdidactiek (26 studiepunten), theoretische verbreding (8 studiepunten) en praktijkverbreding (8 studiepunten). De praktijk- en theoriecomponent zitten verdeeld over deze onderdelen en omvatten telkens 30 studiepunten.

Tabel 1: Programma Specifieke lerarenopleiding Muziek

	Semester	Theoretische component	Praktijk-component	SP
Module Onderwijskunde		15		15
Leren en instructie	J	6		6
Kunstagogiek	1	3		3
Didactiek en agogiek van muziek	J	6		6
Module Vakdidactiek		4	22	26
Vakdidactiek 1	1	4		4
Vakdidactiek 2	1		4	4
Stage	2		18	18
Module Theoretische verbreding		8		8
Pedagogische componenten van het leraarschap	2	4		4
Onderwijsorganisatie en -beleid	1	4		4
Module Praktijkverbreding			8	8
Seminaries communiceren en reflecteren	2		5	5
Omgaan met diversiteit	2		3	3
Keuzevak	J	3		3
Totaal		30	30	60

Naast het modeltraject biedt de opleiding ook flexibele trajecten en een LIO-traject aan. Voor de LIO-studenten kunnen vier opleidingsonderdelen vervangen worden door aan de eigen werkpraktijk verbonden opdrachten. Daarnaast wordt de werkplek tevens de stageplaats. Deze studenten hebben immers al een baan als leraar in het deeltijds kunstonderwijs, het kunstsecundair onderwijs of andere richtingen van het secundair onderwijs, en willen het diploma SLO Muziek behalen. LIO-studenten werken minstens 70 procent van een voltijdse opdracht om in aanmerking te komen voor het traject. Ook studenten die 35 procent van een voltijdse opdracht werken, kunnen zich inschrijven voor het LIO-traject. Ze vervolledigen dan een combinatie van pre- en inservice-stages. Daarnaast kunnen ze de opleidingsonderdelen 'Didactiek en agogiek van muziek', 'Vakdidactiek II', 'Seminaries communiceren en reflecteren' en 'Omgaan met diversiteit' vervangen door bijkomende opdrachten in hun portfolio op te nemen. De verschillende deelstages lopen voor alle studenten, zowel in het secundair onderwijs (6 uur) als in het deeltijds kunstonderwijs (34 uur). Dat is tevens het geval voor de peer-observaties (4 uur in het secundair onderwijs en 12 uur in het deeltijds kunstonderwijs).

Studenten kunnen ten slotte deelnemen aan internationale uitwisselingsprogramma's.

Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De visie op leren en onderwijzen van de SLO's Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama streven naar het ontwikkelen van startcompetenties bij jonge kunstenaars voor het geven, begeleiden en organiseren van onderwijs- en vormingsprocessen binnen de domeinen drama, beeldende en audiovisuele kunst. Het didactisch concept steunt daarbij op de wisselwerkingen tussen enerzijds theorie en praktijk, en anderzijds tussen creëren en reflecteren; op probleemgestuurd, project- en procesmatig leren; en op de realisatie van dialogisch en diagnostisch onderwijs.

Het kernprogramma kent een structuur die de drie leerlijnen van de opleiding volgt, namelijk 'Van leren en instructie naar lessenstages' (38 studiepunten), 'Van kunstagogiek naar projectstage' (18 studiepunten) en 'Media en communicatie' (4 studiepunten). De praktijk- en theoriecomponent zijn verdeeld over deze onderdelen en omvatten telkens 30 studiepunten.

Tabel 2:

Programma Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

	Semester	Theoretische component	Praktijk-component	SP
Leerlijn 1: Van leren en instructie naar lessenstages				38
Leren en instructie	J	6		6
Vakdidactiek	1	10		10
Pedagogische componenten van het leraarschap	2	4		4
Stage: lessenstages			18	18
Leerlijn 2: Van kunstagogiek naar projectstage				18
Kunstagogiek	1	3		3
Theorie van de sociaal-artistieke praktijk	J	3		3
Stage: projectstage	2		12	12
Leerlijn 3: Media en communicatie				4
Media en communicatie	J	4		4
Totaal		30	30	60

Naast het modeltraject, zoals beschreven in tabel 2, biedt de opleiding ook flexibele trajecten en een LIO-traject aan. Hoewel een traject is uitgewerkt, werd de opleiding tot op heden nog niet geconfronteerd met LIO-studenten.

Voor alle studenten worden een projectstage en lessenstages in het programma opgenomen. De studenten lopen zowel individuele als groepsstages binnen verschillende contexten. Zo lopen ze drie lessenstages in zowel het secundair onderwijs (TSO of BSO of KSO, 6 studiepunten) als in het deeltijds kunstonderwijs (12 studiepunten). Wat het DKO betreft, wordt een afzonderlijke lessenstage voorzien voor de hogere graad (i.e. volwassenen, 6 studiepunten) en één voor de lagere graad (i.e. jeugdatelier, 6 studiepunten). De lesstages bestaan telkens uit een observatieperiode, een participatieperiode en het zelfstandig lessen plannen, geven, evalueren en bijsturen. De studenten worden ook verplicht deel te nemen aan de mesotaken.

Studenten kunnen ten slotte deelnemen aan internationale uitwisselingsprogramma's.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De visie op leren en onderwijzen, en de vormgeving van de Specifieke lerarenopleidingen binnen het departement HABE aan de Hogeschool Gent zijn aangestuurd vanuit de opleidingscommissie Lerarenopleiding van de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen van de UGent. De vakdidactische component die wordt voorzien aan de Hogeschool Gent, wordt dan ook ingevuld vanuit dat overleg. De visie op leren en onderwijzen van de SLO's geeft aan dat het programma een evenwicht moet weerspiegelen tussen het ontwikkelen van instrumentele vaardigheden en bredere beroepsgerichte competenties, aangestuurd door een kritische, onderzoekende houding, door visie en verantwoordelijkheid, en door creativiteit en kennisontwikkeling. De opleidingen stellen competentiegericht onderwijs voorop als concept; kennis, inzicht en toepassingen in authentieke contexten in de uitvoering zijn daarbij belangrijk.

Het kernprogramma is opgebouwd uit 60 studiepunten, verdeeld over 4 categorieën: algemene opleidingsonderdelen (22 studiepunten), afstudeerrichtingspecifieke opleidingsonderdelen (16 studiepunten), keuzeopleidingsonderdelen (4 studiepunten) en stage (18 studiepunten). De praktijk- en theoriecomponent zijn verdeeld over deze onderdelen en omvatten telkens 30 studiepunten.

Tabel 3: Programma Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

	Semester	Theoretische component	Praktijk-component	SP
Algemene opleidingsonderdelen		20	2	22
Leren en instructie	J	4	2	6
Onderwijsorganisatie en -beleid	1	4		4
Algemene en historische pedagogiek	2	4		4
Psychologie van de adolescentie	1	4		4
Pedagogische componenten van het leraarschap	2	4		4
Afstudeerrichtingsopleidingsonderdelen		6	10	16
Vakdidactiek 1	1	2	4	6
Vakdidactiek 2	2	2	4	6
Vakdidactische uitdieping / verbreding	2	2	2	4
Keuzeopleidingsonderdelen		4		4
Stage			18	18
Stage	J		18	18
TOTAAL		30	30	60

Naast het normtraject biedt de opleiding ook flexibele trajecten aan. Een LIO-traject raadt de opleiding af omwille van de sterke praktijkgerichte en competentiegerichte aard van het onderwijs in het programma, waardoor noodzakelijke praktijkervaring en aanwezigheid tijdens de contacturen vereist zijn om de eindkwalificaties gedegen te kunnen behalen. Voor de studenten die al les geven, wordt wel een individueel programma opgesteld, waarbij de stage gedeeltelijk in de lesopdracht van de student wordt verwerkt.

De stage van het normtraject omvat 25 uur observeren, 60 uur zelfstandige onderwijsleeractiviteiten en 15 mesoactiviteiten. Daarbij kijken de SLO's naar ervaring met het brede werkveld. Zo geven alle stagiairs ten eerste les in het ASO, TSO, BSO, en in een CVO en het hoger onderwijs. Ten tweede komen zowel de tweede als de derde graad aan bod. Ten derde dienen de studenten zowel een stageplaats te selecteren van het vrij onderwijs als van het onderwijs van de Vlaamse gemeenschap. Ten slotte geven de studenten ook allen les in een grootstedelijke en een niet-grootstedelijke context.

Studenten kunnen voorts deelnemen aan internationale uitwisselingsprogramma's.

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De commissie heeft vastgesteld dat alle functionele gehelen en basiscompetenties voldoende vertaald zijn naar het gehele opleidingsprogramma. Zij waardeert het in het bijzonder dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor 'de leraar als inhoudelijk expert' en 'de leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen', onder meer via de aandacht voor vakdidactiek in het programma. De opleiding beschikt over een competentiematrix waarin de doelstellingen per opleidingsonderdeel worden weergegeven. Via de ECTS-fiches worden de doelstellingen per opleidingsonderdeel gecommuniceerd aan de verschillende betrokkenen.

De studenten twijfelden echter wel over de meerwaarde van sommige onderwijskundige activiteiten van het programma. De commissie vindt dit inhoudelijk gezien niet steeds terecht, maar wil in dat kader wel opmerken dat het voor de studenten duidelijker zou zijn als het bereikte niveau expliciet gekoppeld zou worden aan de basiscompetenties. De competentieverwerving op zich zou dan ook beter in beeld moeten worden gebracht voor de cursisten zelf. De commissie beveelt aan om de ontwikkelingsportfolio actiever te benutten om de studenten door reflectie tot inzicht te brengen wat de bijdrage is van de verschillende opleidingsonderdelen tot het bereiken van de basiscompetenties.

De commissie is van oordeel dat de huidige lijst keuzevakken beter kan afgestemd worden op het bereiken van de doelstellingen. Zo zijn niet alle keuzeopleidingsonderdelen gericht op de vorming van een muziekpedagoog. Er zijn nochtans verzuchtingen vanuit het werkveld, onder andere over de onvoldoende beheersing van de piano. De commissie vraagt de opleiding dan ook mogelijkheden hiertoe te onderzoeken, zodat de keuzemogelijkheden kunnen ingepast worden in het persoonlijk ontwikkelingsplan van de studenten, en tegemoetkomen aan reële bestaande noden. De commissie waardeert het sociaal-artistisch project dat een belangrijke plaats inneemt in de SLO Muziek. De doelstellingen zouden volgens de commissie wel duidelijker moeten gereleateerd worden aan de basiscompetenties van de opleiding. Studenten gaven bijvoorbeeld aan

dat soms projectvoorstellen worden afgekeurd omdat ze niet binnen de doelstellingen passen, zonder dat het voor hen duidelijk is waarom dit gebeurt.

Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

Het programma is volgens de commissie een voldoende concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De doelstellingen en inhoud van de opleidingsonderdelen zijn volgens de commissie een adequate concretisering van de decretaal bepaalde basiscompetenties van de leraar, en houden ook rekening met de specifieke context van kunstonderwijs. De doelstellingen van de verschillende opleidingsonderdelen zijn ook afgestemd op de opleidingsdoelstellingen, wat maakt dat de inhoud van het gehele programma de studenten in staat stelt de basiscompetenties onder alle functionele gehelen in voldoende mate te bereiken. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de eindkwalificaties van de opleiding wel zijn vertaald in de leerdoelen van de opleidingsonderdelen van het programma, maar ook dat deze nog verder moeten worden geconcretiseerd.

Door de diverse instroom uit drie opleidingen (Drama, Audiovisuele en Beeldende Kunsten) met meer dan vijftien afstudeerrichtingen is interdisciplinariteit duidelijk aanwezig in de opleiding. Tijdens onder andere de 'Introdriedaagse', de 'stage Jeugdatelier' en de 'Projectstage' komt het interdisciplinaire werken ook terug in een bewust gekozen samenwerking tussen verschillende disciplines. Hierbij waardeert de commissie de expliciete aandacht voor vakdidactiek. Ondanks het feit dat zij meent dat de studenten het vereiste niveau kunnen behalen binnen onder andere 'de leraar als inhoudelijk expert' in het eigen vakgebied, stelt de commissie wel dat het aanbod vakdidactiek verder kan worden uitgewerkt. Niet voor elk van de afstudeerrichtingen is er immers een apart aanbod van specifieke vakdidactiek. Hierdoor moeten studenten soms aansluiten bij een andere vakdidactiek die niet altijd voldoende aangepast is aan de eigen noden.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De vormgeving van het programma van de SLO ligt volledig bij de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen van de UGent, en ligt dan ook in lijn met de SLO van de UGent. De vakdidactische opleidingsonderdelen worden daarnaast ingevuld in onderling overleg met de universiteit door de Geassocieerde Faculteit van de HoGent en het opleidingsteam van de SLO.

De commissie heeft vastgesteld dat het programma een voldoende concretisering is van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De inhoud van het programma maakt het dan ook mogelijk voor de studenten om de basiscompetenties te verwerven. De drie pijlers die de opleidingscompetenties van de SLO ondersteunen (*cf. onderwerp 1*), worden daarbij duidelijk vertaald naar het opleidingsprogramma dat competentiegericht is en dat mogelijkheden creëert voor actief onderzoekend, samenwerkend leren, steunend op kennis en inzicht, en toepassingen in authentieke contexten.

De doelstellingen van de verschillende opleidingsonderdelen zijn afgestemd op de opleidingsdoelstellingen, en worden geconcretiseerd in de ECTS-fiches. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de te behalen basiscompetenties voor de studenten echter verder moeten worden geconcretiseerd en geëxpliciteerd in de leerdoelen van de verschillende opleidingsonderdelen van het programma, zoals die beschreven zijn in de ECTS-fiches.

De commissie waardeert het dat de opleiding via de organisatie van eigen vakdidactische opleidingsonderdelen waakt over de afstemming van de doelstellingen op de vakinhoudelijke vereisten en de aandacht voor functionele gehelen zoals 'de leraar als vakinhoudelijk expert'. Op basis van de gesprekken met studenten en alumni stelde de commissie vast dat de opleiding aandacht besteedt aan het onderscheid tussen algemene didactiek en vakdidactiek, en voldoende ingaat op de relatie tussen vakinhoud, leerplannen en vakdidactiek. Er kan volgens de commissie wel nog meer ingespeeld worden op vakdidactisch onderzoek om dit aanbod te versterken. Ook de andere functionele gehelen krijgen volgens de commissie voldoende aandacht in het programma, zoals 'de leraar als innovator', via de onderzoeksopdrachten waarin de eigen stagepraktijk onder de loep wordt genomen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'eisen professionele en academische gerichtheid' als goed voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De commissie heeft op basis van het ingekeken studiemateriaal en gevoerde gesprekken vastgesteld dat het programma van de SLO Muziek over een sterke professionele en academische gerichtheid beschikt. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor de verwevenheid van theorie en praktijk. De kennisontwikkeling wordt daarbij voorzien door de opleidingsonderdelen 'Leren en instructie', 'Pedagogische componenten van het leraarschap' en 'Onderwijsorganisatie en -beleid' aan de UGent. De vakgebonden verdieping daarvan vindt plaats in 'Didactiek en agogiek van de muziek' en in 'Kunstagogiek'. Het beroepsmatig functioneren en de ontwikkelingen van de kennis, competenties en vaardigheden daartoe komen tevens voor in de opleidingsonderdelen 'Leren en instructie', 'Didactiek en agogiek van de muziek' en 'Onderwijsorganisatie en -beleid', waarin verwerkingsoefeningen en opdrachten naast de theorie worden voorzien. De verdere praktijkvaardigheden worden aangescherpt tijdens de stages, waarbij studenten zowel stage lopen in het secundair onderwijs (6 uur) als in het deeltijds kunstonderwijs (34 uur). Deze diversiteit in de stage wordt door de commissie sterk gewaardeerd. Het sociaal-artistieke project laat studenten daarnaast toe in aanraking te komen met toekomstige beroepsmogelijkheden buiten het klassieke onderwijsparcours. Door tevens peer-observaties (4 uur SO en 12 uur DKO) en intervisies te voorzien in het kader van de stage, leren studenten ook kritisch reflecteren, en kritiek krijgen en verwerken.

De professionele gerichtheid wordt volgens de commissie dus gegarandeerd door de veelvuldige contacten die studenten hebben met de actuele beroepspraktijk via de stages, de praktijkopdrachten, het sociaal-artistieke project en het studiemateriaal, dat volgens de commissie goed is afgestemd op de reële beroepspraktijk.

Door de academisering van het kunstonderwijs acht de opleiding het belangrijk dat ook de academische gerichtheid een plaats kent in het programma. De commissie stelde vast dat ook de academische gerichtheid in het programma aanwezig is. In lijn met het functioneel geheel 'de leraar als innovator en onderzoeker' komen de studenten dan ook in aanraking met actuele

wetenschappelijke literatuur, en wordt het lopende onderzoek van enkele medewerkers van de opleiding systematisch vertaald in het programma. Het academisch onderzoek in de vakdidactiek wordt zo bijvoorbeeld op studentbevattelijke wijze gesynthetiseerd en vormt een onderdeel van het programma. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken. Ze denkt ook dat het aantrekken van twee wetenschappelijke medewerkers deze evolutie in de SLO Muziek nog verder kan zetten.

De SLO Muziek geeft blijk aandacht te hebben voor de recente onderwijsontwikkelingen in de concretisering van het programma. Zo is er aandacht voor competentiegericht en vraaggestuurd onderwijs, reflectie, intervisie, zelfstandig leren en peer-observatie. De commissie waardeert dit.

Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'eisen professionele en academische gerichtheid' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

De commissie heeft op basis van het ingekeken studiemateriaal en gevoerde gesprekken kunnen vaststellen dat het programma van de SLO's Audiovisuele kunsten, Beeldende kunsten en Drama een sterke professionele en academische gerichtheid heeft. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor de verwevenheid van theorie en praktijk. De kennisontwikkeling is geïntegreerd in het programma en zijn opleidingsonderdelen, en wordt onmiddellijk en steeds concreter verweven met de praktijk (cf. facet 2.1).

De aandacht voor werkveldervaring komt ten eerste aan bod binnen de didactische opleidingsonderdelen. Deze bestaan uit vier luiken, namelijk microteaching, onderwijsorganisatie en planning stages, muzische vorming, en tekenen en spel. Tijdens deze vier luiken worden studenten stapsgewijs voorbereid op de beroepspraktijk door deze te simuleren (in een klassituatie waarin de student lesgeeft), actief te verkennen (voor onder andere stageplaatsen) en ze een eerste keer te betreden als lesgever. Ten tweede komen de studenten in aanraking met het beroepenveld via de stages. De drie lessenstages vinden plaats in drie verschillende contexten: DKO lagere graad, DKO hogere graad en het secundair onderwijs. De lesstages bestaan telkens uit een observatieperiode, een participatieperiode en het zelfstandig lessen plannen, geven, evalueren en bijsturen. De studenten worden ook verplicht deel te nemen aan de mesotaken, zoals deelname aan oudercontacten of het observeren van personeelsvergaderingen op de stageplaatsen. De commissie waardeert het dat het programma zowel individuele als groepsstages in verschillende onderwijsvormen bevat, wat de studenten van de nodige variatie in professionele gerichtheid voorziet. Ook het aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal bevordert de praktijkgerichtheid. De commissie waardeert het ook dat de opleiding de helft van de stageplaatsen bepaalt, wat volgens de commissie bijdraagt tot de kwaliteitsbewaking van de stageplaatsen. De commissie apprecieert het ook dat moeite wordt gedaan om een gepaste mentor voor de individuele studenten te zoeken in functie van hun discipline. Om de studenten nog beter voor te bereiden op de toekomstige beroepspraktijk, dient het programma – zoals eerder vermeld – nog dieper in te gaan op de vakdidactiek.

De commissie is van mening dat ook de wetenschappelijke onderbouwing van het opleidingsprogramma volstaat. Het cursusmateriaal is voldoende gebaseerd op wetenschappelijke literatuur, en studenten worden gestimuleerd om vakliteratuur te raadplegen. Met betrekking tot de kennisontwikkeling is de commissie echter wel van mening dat er meer aandacht moet komen voor onderwijsterminologie. Momenteel wordt die immers stiefmoederlijk behandeld in het curriculum. Een goede kennisbasis met betrekking tot het specifieke jargon van de basiscompetenties vindt de

commissie een voorwaarde voor diepgaande reflectie, waarbij de reflectie over de beroepspraktijk gekoppeld kan worden aan (wetenschappelijke) vakliteratuur en aan theoretische referentiekaders. Deze kennisbasis acht de commissie ook noodzakelijk om een diepgaande beheersing te realiseren van de verschillende functionele gehelen, zoals 'de leraar als onderzoeker-innovator' en 'de leraar als cultuurparticipant'.

De commissie is van oordeel dat de opleiding aansluiting vindt bij de recente ontwikkelingen in het vakgebied. Zo is er aandacht voor de ontwikkelingen in de kunstpedagogiek door onder andere de deelname van studenten aan de Zomeracademie in Dworp, waar de studenten ondersteuning bieden aan de workshops die in de verschillende kunsten worden gegeven.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'eisen professionele en academische gerichtheid' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie heeft op basis van het beschikbare materiaal en de gevoerde gesprekken vastgesteld dat het programma van de SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde voldoende professionele en academische gerichtheid kent.

De professionele component krijgt het duidelijkst vorm in de stage. De studenten dienen voor de stage zowel in het algemeen, het technisch en beroepssecundair onderwijs, als in het volwassenenonderwijs (CVO) en het hoger onderwijs te staan. Om een realistisch beeld te krijgen van het werkveld, moeten studenten daarnaast ook lesgeven in een grootstedelijke en een niet-grootstedelijke context, en staan ze zowel in de tweede als in de derde graad van het secundair onderwijs. De stages voorzien daarmee volgens de commissie in de nodige variatie. De commissie stelde ook vast dat de stagebegeleiding van goede kwaliteit is en zo de professionele gerichtheid versterkt. Naast de stage zorgt de aandacht voor vakdidactiek volgens de commissie ook voor de nodige voorbereiding op de instap in het werkveld.

Dankzij de wetenschappelijke onderbouwing van het cursusmateriaal en de aanzetten die studenten krijgen tot reflectie vanuit theoretische kaders en het raadplegen van literatuur in de theoretische opleidingsonderdelen, wordt de academische gerichtheid in het programma zichtbaar. Toch zou de academische gerichtheid van het curriculum van de SLO's volgens de commissie moeten worden versterkt. Hoewel de opleiding sterk samenwerkt met de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen aan de UGent, wordt momenteel het academisch onderzoek waarmee de studenten in aanraking komen, gereduceerd tot de koppeling van de theoretische inzichten aan praktijken in het werkveld in het opleidingsonderdeel 'Leren en instructie'. De academische gerichtheid in de praktijkonderdelen, zoals de stage, is echter niet zichtbaar. Een overkoepelende reflectieopdracht op metaniveau over de verschillende stages heen, waarin studenten de koppeling moeten maken met eerder opgedane theoretische inzichten, strekt volgens de commissie tevens tot aanbeveling. Daarnaast komen studenten niet in contact met onderzoek naar vakdidactiek. De commissie vraagt de opleiding dan ook hier werk van te maken.

In het programma is er bijzondere aandacht voor de verwevenheid van de theorie met de praktijk in de algemene opleidingsonderdelen als 'Leren en instructie', 'Onderwijsorganisatie en -beleid' en 'Algemene en historische pedagogiek'. Binnen deze algemene opleidingsonderdelen worden de verschillende referentiekaders betreffende het pedagogisch en didactisch handelen van de leraar behandeld, en worden zowel visie- als competentieontwikkeling bij de studenten beoogd. De vakdidactische opleidingsonderdelen zorgen voor een geleidelijke voorbereiding op de stage

door, via interactieve werkvormen, de verschillende stappen van de les in de praktijk te doorlopen, en door achtergrond te voorzien bij school- en lesgebonden items die het goed functioneren van de toekomstige leerkracht moeten garanderen. De vakdidactische opleidingsonderdelen Vakdidactiek I en II, en de vakdidactische seminaries zijn, naast de theoretische achtergrond die ze nog bieden, volgens de commissie dan ook praktijkgericht.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

De commissie beoordeelt het facet 'samenhang van het programma' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie is van oordeel dat de samenhang van het programma van zowel de Specifieke lerarenopleiding van het Conservatorium en het KASK als van Handelswetenschappen en bestuurskunde voldoende is. Alle opleidingen voorzien een modeltraject, waarbij het principe van geleidelijke praktijkgerichtheid wordt gevolgd. De opleiding start met een meer theoretische basis, waarbij al enkele praktijkelementen aan bod komen. Deze praktijkcomponent wordt sterker naarmate de student in het programma vordert. De commissie is tevreden over het aanwezige evenwicht tussen theorie en praktijk in alle trajecten. Vooral in de eigen opleidingsonderdelen worden de beide componenten ook geïntegreerd aangeboden, waarbij het voor studenten mogelijk wordt bijvoorbeeld vakdidactische inzichten meteen af te toetsen in de oefenlessen en de stage. De samenhang van het programma wordt bewaakt door de aanwezige volgtijdelijkheid tussen enkele modules. Zo kan de stage niet worden gestart voor de student de vakdidactische modules heeft opgenomen.

De afstemming van het programma tussen de Geassocieerde Faculteit Handelswetenschappen en bestuurskunde, de School of Arts KASK-Koninklijk Conservatorium en de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen aan de UGent in het kader van de SLO's is volgens de commissie voldoende. Toch heeft zij kunnen vaststellen dat de opleidingen de samenhang tussen de theoretische en de meer vakdidactisch gerichte opleidingsonderdelen kunnen verbeteren. De studenten ervaren die immers nog te sterk als twee afzonderlijke delen binnen de opleiding. Zij zijn wel positief over de samenhang tussen de stage en de vakdidactische opleidingsonderdelen. De commissie waardeert het dat de opleidingen inspanningen willen leveren om de samenhang tussen de theoretische opleidingsonderdelen die worden uitbesteed en de vakdidactische opleidingsonderdelen aan de eigen faculteit te versterken.

De commissie stelde met tevredenheid vast dat de studenten flexibele leertrajecten kunnen volgen die toch nog voldoende samenhang kennen. Dit gebeurt door de volgtijdelijkheid tussen de opleidingsonderdelen te respecteren. Ook voor het LIO-traject in het Conservatorium blijkt de samenhang voldoende gewaarborgd.

Binnen het programma van de SLO KASK is de commissie in het bijzonder tevreden over de aanwezige leerlijnen, die de samenhang versterken. De eerste leerlijn duidt op de verwevenheid van theorie en praktijk en op de evolutie van instructie naar het zelfstandig uitvoeren in de drie lessenstages. Voor de tweede leerlijn wordt vertrokken vanuit het opleidingsonderdeel Kunstagogiek, waarin de theoretische grondslagen van de kunstpedagogiek worden behandeld. In 'Theorie van de sociaal-artiestieke praktijk' wordt die theorie aan de praktijk gekoppeld, zoals die bestaat binnen de werkvelden. De projectstage is uiteindelijk een observatie in een door de student gekozen werkveld, wat aanleiding geeft tot het ontstaan van zelfstandige inzichten en de ontwikkeling van attitudes met betrekking tot het artistiek handelen binnen dat werkveld. De derde leerlijn neemt de vorm aan van een jaaropleidingsonderdeel dat de andere twee leerlijnen

ondersteunt met theoretische en praktische input uit enerzijds kunsteducatie en sociaal-artistieke projecten, en anderzijds de werkvelden uit het beleidsdomein Cultuur.

Facet 2.4 Studietoegang

Het facet 'studietoegang' voldoet aan de criteria voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De opleidingen bestaan uit 60 studiepunten. De theoretische component en de praktijkcomponent omvatten elk 30 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang van een Specifieke lerarenopleiding.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie beoordeelt het facet 'studietijd' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de Specifieke lerarenopleidingen aan de HoGent elektronische, kwantitatieve metingen uitvoeren bij de studenten om de reële studietijd in kaart te brengen. Dit gebeurt sinds 2007–2008 jaarlijks en hogeschoolbreed. De hogeschool vraagt de studenten driemaal per semester deel te nemen aan de metingen. Deze gaan steeds over één opleidingsonderdeel en over een welbepaalde periode. De studietijdmetingen werken steeds retrospectief. De commissie stelde echter vast dat de deelname en respons aan deze bevestigingen in alle lerarenopleidingen te laag of zelfs onbestaande zijn om enig representatief resultaat te bekomen. Om een inschatting te krijgen van de reële studietijd, gaan de opleidingen dan ook voort op meer informele signalen die zij ontvangen van studenten en op de resultaten van meer algemene studentenbevestigingen. In het geval van problemen wordt soms ook een focusgroep met studenten georganiseerd om hier beter zicht op te krijgen. De commissie is van mening dat de opleiding verdere initiatieven zou moeten ondernemen om de studietijd beter in beeld te brengen. Dit dient zowel kwantitatief als kwalitatief op een meer gestructureerde wijze te gebeuren. De studenten zouden daarbij ook actief moeten worden aangezet aan de metingen deel te nemen. De commissie waardeert het wel dat de goede contacten tussen studenten en docenten ertoe leiden dat studenten problemen in verband met de studielast gemakkelijk mondeling kunnen melden en dat men bereid is op basis hiervan actie te ondernemen.

Voor de opleidingsonderdelen van de lerarenopleiding die de UGent organiseert, werkt men met een prospectieve methode voor de studietijdmetingen. Groepen van studenten worden daarvoor willekeurig samengesteld. Deze groepen nemen elk acht weken per academiejaar voor hun rekening om de studietijd in kaart te brengen. Uit de metingen van de UGent, komen representatieve resultaten voort, die gebaseerd zijn op voldoende feedbackmateriaal voor de opleidingsonderdelen die tevens voor de SLO's van de HoGent worden voorzien. Uit de resultaten van de metingen in de SLO's blijkt ook dat de begrote en de reële studietijd voor de opleidingsonderdelen ingericht door de UGent kloppen.

Uit de opgevangen signalen en de gesprekken die de commissie met de studenten voerde, kan zij besluiten dat de studielast van het programma in alle lerarenopleidingen haalbaar is. Binnen het Conservatorium meldden de studenten wel dat de combinatie van de lerarenopleiding met de studie van het eigen instrument erg intensief is, omwille van de veelheid aan opdrachten, verslagen en reflecties in de stageportfolio.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'afstemming tussen vormgeving en inhoud' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De commissie heeft vastgesteld dat het didactisch concept in lijn is met de opleidingsdoelstellingen. Het uitgangspunt van het didactisch concept is het verstrekken van onderwijs dat studenten in staat stelt competenties, vaardigheden en attitudes te verwerven waarmee ze als muziekpedagogen op een kritisch- reflecterende wijze ondernemend en flexibel in de samenleving actief leren. Naast het competentiegericht leren, wordt ook de nadruk gelegd op het coöperatief leren, het ontwikkelen van zin voor initiatief en verantwoordelijkheid, en het creëren van reflectie en communicatie over de praktijk en over de vakdeskundigheid van de leraar muziek.

De commissie is van mening dat de operationalisering van het didactisch concept merkbaar is in de verscheidene werkvormen en onderwijs- en leermiddelen die in de opleiding worden gebruikt. Het vraaggestuurd en constructivistisch werken uit het didactisch concept kan volgens de commissie nog verder worden doorgetrokken naar het onderwijs. Daarnaast is de opzet van de portfolio wel in lijn met het didactisch concept, maar moet meer aandacht geschonken worden aan het congruent gebruik ervan door studenten, docenten en mentoren. Indien de interactie tussen de verschillende betrokkenen niet optimaal aanwezig is, verliest de portfoliovorm immers zijn kracht als ontwikkelingsinstrument. De kwantiteit van de opdrachten voor de portfolio ligt dan ook hoog, en de aard van de portfolio is te controlerend. De commissie is van mening dat de hierdoor veroorzaakte studielast het doel, de relevantie en het leereffect van de portfolio ondermijnt. Zoals vermeld, beveelt de commissie de opleiding dan ook aan meer in te zetten op de werkvorm als ontwikkelingsinstrument in plaats van als controle-instrument.

De commissie meent dat de opleiding wel meer dient te investeren in het duidelijk maken van het leereffect van de verschillende opdrachten voor studenten. De portfolio zou daartoe meer gebruikt kunnen worden als ontwikkelingsinstrument. Doordat er wel gecontroleerd wordt op de aanwezigheid van alle documenten, maar de feedback soms via e-mail gebeurt en niet via Chamilo, hebben zij de indruk dat het leerplatform eerder een verzamel- en controle-instrument is.

De docenten van de SLO's reiken cursussen, syllabi, oefeningen, informatie en relevant bronnenmateriaal aan. De commissie waardeert verder dat het leerplatform Chamilo een efficiënt platform vormt voor het communiceren met studenten over het curriculum en de opleidingsonderdelen.

De Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'afstemming tussen vormgeving en inhoud' als onvoldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over een neergeschreven didactisch concept dat in lijn is met de opleidingsdoelstellingen. Zo steunt het didactisch concept op de volgende pijlers:

- de realisatie van dialogisch en diagnostisch onderwijs, door het intensief en persoonlijk coachen van de student;
- een probleemgestuurde invulling van het programma;
- ervaringsgericht leren, met een accent op proces- en projectmatig leren;
- theoretische verdieping, met een sterke verankering in de praktijkcomponenten;
- zelfstudie en kritische zelfreflectie, met als doel het bijsturen en het duiden van de theoretische inzichten en praktijkervaringen.

De commissie is echter van mening dat de operationalisering van het didactisch concept niet overeenstemt met wat is neergeschreven. Hoewel de commissie wel heeft kunnen vaststellen dat de feitelijke uitwerking van de leerlijnen in lijn is met het didactisch concept van de SLO KASK, worden volgens de commissie niet alle pijlers doeltreffend geoperationaliseerd in de vormgeving en de inhoud van het programma. Zo ontbreekt een probleemgestuurde invulling van het programma. Ook de kritische zelfreflectie, met als doel het bijsturen en het duiden van de theoretische inzichten en praktijkervaringen, is niet aangetoond. De implementatie en de effectiviteit van het didactisch concept, zoals de opleiding het vaststelde, zijn volgens de commissie dan ook onvoldoende.

De docenten van de SLO's reiken cursussen, syllabi, oefeningen, informatie en relevant bronnenmateriaal aan. De commissie waardeert verder dat het leerplatform Chamilo een nuttig platform vormt voor het communiceren met studenten over het curriculum en de opleidingsonderdelen. Wel heeft ze vernomen dat de ingestelde limieten niet aangepast zijn aan het gebruik van audiovisueel materiaal, waardoor op het moment van het bezoek nog een parallel platform gebruikt werd. Er werd wel aan een oplossing hiervoor gewerkt.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'afstemming tussen vormgeving en inhoud' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde hanteren het didactisch concept zoals het is vastgelegd door de UGent voor de SLO. De commissie heeft vastgesteld dat het didactisch concept in lijn is met de opleidingsdoelstellingen. Het steunt op de drie pijlers: een visie op de verruimde professionaliteit van de leraar, een leerlinggerichte emancipatorische onderwijsvisie en een academische onderbouwing. Dit leidt tot een onderwijskundige aanpak op basis van vijf kernelementen: competentiegericht onderwijs, actief en samenwerkend leren, in de context leren, nadruk op reflectie en praktijk- en onderzoekvaardigheden die daarvoor als basis dienen, coaching en feedback. De commissie meent dat de opleiding hiermee beschikt over een helder en compleet didactisch concept, dat het programma kan aansturen.

De commissie is van mening dat het didactisch concept geoperationaliseerd is in de verscheidene werkvormen en onderwijs- en leermiddelen die in de opleiding worden gebruikt. De praktijkgerichtheid die de opleiding voorstaat en die ook aanwezig is in het programma (in de verwevenheid met de theorie, en in de vakdidactiek en stage), vindt de commissie evenwel niet voldoende herkenbaar in het didactisch concept zoals het in het zelfevaluatierapport wordt geformuleerd. Principes als probleemgestuurd onderwijs en een inductieve werkwijze komen aan bod, maar worden niet geëxpliciteerd in het didactisch concept. De commissie vraagt de opleiding hier dan ook voor meer duidelijkheid en transparantie te zorgen. Daarnaast is de opzet van de portfolio in lijn met het didactisch concept, maar moet men erover waken dat de portfolio zijn relevantie niet verliest, omdat hij te zeer wordt opgevat als een verzamelinstrument voor verslagen en informa-

tie met betrekking tot de stage. De commissie wil de opleiding dan ook vragen deze werkvorm te herzien en de portfolio efficiënt om te vormen tot een volwaardig ontwikkelingsinstrument. De commissie is voorts tevreden over de gebruikte groeperingsvormen in de opleiding, waarbij meer theoretische onderdelen in grotere en praktijk- en vakdidactische onderdelen in kleinere groepen worden georganiseerd.

Ten slotte reiken de docenten van de SLO's cursussen, syllabi, oefeningen, informatie en relevant bronnenmateriaal aan. De commissie waardeert verder dat het leerplatform Chamilo een nuttig platform vormt voor het communiceren met studenten over het curriculum en de opleidingsonderdelen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'beoordeling en toetsing' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

Het examenreglement van de SLO Muziek is online beschikbaar voor alle betrokkenen. Het bestaat uit het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement en de aanvullingen van de School of Arts KASK-Koninklijk Conservatorium. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende evaluatievormen aansluiten bij de verscheidene werkvormen van de opleidingsonderdelen. De evaluatiecriteria zijn voor de meeste opleidingsonderdelen ook voldoende afgestemd op de te bereiken basiscompetenties. Er is voldoende variatie aanwezig in de evaluatievormen, die zowel kennisgericht als praktijkgericht evalueren. De commissie is dan ook van oordeel dat de SLO Muziek voldoende toetst of de studenten de doelstellingen hebben gerealiseerd.

De commissie waardeert dat er evaluatiecriteria uitgewerkt zijn voor de stage en het sociaal-artistisch project. Ze pleit er wel voor meer aandacht te besteden aan het communiceren van deze criteria met de studenten. De meerwaarde van het sociaal-artistisch project wordt immers voor een deel ondermijnd doordat de doelstellingen niet voor alle studenten duidelijk zijn en te weinig gelinkt worden aan de vooropgestelde doelstellingen of basiscompetenties. Het sociaal-artistisch project wordt volgens de commissie meer activiteit gericht dan competentiegericht beoordeeld: de evaluatie door de instanties waar de stage wordt uitgevoerd, hanteren zelf gekozen evaluatiecriteria die sterk verband houden met de mate waarop de stageactiviteit al dan niet succesvol is verlopen met de doelgroep. De commissie vraagt de opleiding dan ook hiervan werk te maken. Ook de stage wordt niet geëvalueerd op een inzichtelijke manier. De standaard beoordelingsformulieren voor de stagebezoeken bestaan wel, maar ze worden niet systematisch en naar behoren gebruikt.

Tijdens de gesprekken met de verschillende betrokkenen van de opleiding heeft de commissie kunnen vaststellen dat ze op de hoogte waren van de evaluatiecriteria en de manieren van beoordeling. Dit geldt evenwel niet voor de keuze en de evaluatie van het sociaal-artistisch project. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de opleiding hiervoor diverse formele communicatiekanalen hanteert. De kwaliteit van de evaluaties wordt ook bevraagd bij de studenten.

Wat de opleidingsonderdelen betreft die de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen aan de UGent inricht, wordt het onderwijs- en examenreglement van de UGent gevolgd.

Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'beoordeling en toetsing' als onvoldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

Het examenreglement van de SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama is online beschikbaar voor alle betrokkenen. Het is geënt op het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement (*cf. supra*). De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende evaluatievormen die de opleiding hanteert, aansluiten bij de verscheidene werkvormen van de opleidingsonderdelen. Er was voldoende variatie aanwezig binnen de evaluatievormen, die zowel kennisgericht als praktijkgericht evalueren.

De evaluatiecriteria zijn volgens de commissie echter niet transparant genoeg. De evaluaties gebeuren immers aan de hand van criteria die niet expliciet gerelateerd worden aan de eindkwalificaties. Enerzijds is het volgens de commissie daardoor voor studenten ook niet geheel transparant voor welke doelstellingen bepaalde evaluatiecriteria worden gehanteerd. Anderzijds is het door het ontbreken van een koppeling tussen de evaluatiecriteria en de eindkwalificaties of basiscompetenties moeilijk voor de commissie om te beoordelen of deze evaluaties ook voldoende peilen naar het gerealiseerde niveau van de doelstellingen bij studenten.

De beoordeling van de lesstages bestaat uit tussentijdse evaluaties door de stagebegeleider en de stagebezoeker(s). De eindevaluatie gebeurt door een eindjury op basis van de stagedossiers, verslagen van de student voor elk stageonderdeel, en op basis van een mondelinge verdediging en presentatie. De studenten worden op de hoogte gebracht van de modaliteiten en vereisten via een 'stagewijzer', die alle informatie met betrekking tot de lessenstages verzamelt. De commissie zou de opleiding willen vragen om bij de evaluatie van de stage tevens een afrondend gesprek te voorzien tussen de betrokkenen (mentor, begeleider, student). Daarnaast zou men ook feedback voor de student moeten voorzien over de uiteindelijke beoordeling van de stage, net zoals de opleiding dit al doet voor andere opleidingsonderdelen.

Wat de opleidingsonderdelen betreft die de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen aan de UGent inricht, wordt het onderwijs- en examenreglement van de UGent gevolgd.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'beoordeling en toetsing' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

Het onderwijs- en examenreglement (OER) van de SLO Handelswetenschappen en Bedrijfskunde bestaat zowel uit het Onderwijs- en examenreglement van de UGent, voor de opleidingsonderdelen die daar gedoceerd worden, als uit dat van de HoGent, voor de opleidingsonderdelen die de Hogeschool Gent zelf inricht. De examenreglementen en de facultaire aanvullingen daarop zijn voor alle betrokkenen online beschikbaar.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende evaluatievormen die de opleiding hanteert, aansluiten bij de verscheidene werkvormen van de opleidingsonderdelen. Er was voldoende variatie aanwezig binnen de evaluatievormen, die zowel kennisgericht als praktijkgericht evalueren. De commissie wil wel aandacht vragen voor de vakdidactische toetsing, die volgens

haar op dit moment niet voldoende gebeurt. De toetsing focust immers op de praktijk van het lesgeven zonder expliciete aandacht voor het vakdidactische element hierin.

De evaluatiecriteria en toetsvormen worden gecommuniceerd via de ECTS-fiches van de verschillende opleidingsonderdelen. De commissie stelde vast dat deze criteria voldoende in overeenstemming zijn met de vooropgestelde doelstellingen of basiscompetenties. De evaluatie laat toe na te gaan of de studenten de eindkwalificaties in voldoende mate bereiken.

Voor de stage bestaan specifieke evaluatieformulieren met duidelijke beoordelingscriteria. De evaluatie van het opleidingsonderdeel Stage gebeurt ten eerste op basis van de reflecties in de portfolio of de stagebundel, waarin de student reflecties op de stage en tussentijdse beoordelingen door de docent verzamelt. Ten tweede gebeurt de beoordeling op basis van de lesvoorbereidingen die de docent analyseert. Ten derde is er het bijwonen van vijf tot acht stagelessen door de docent. De stagementor (van de stageplaats) bespreekt de andere lessen met de student, die vervolgens een verslag met een zelfevaluatie maakt voor de docent. De commissie is van oordeel dat de totale stagebeoordeling hiermee voldoende adequaat en objectief gebeurt. Ze zou echter wel aandacht willen vragen voor de formele rol van de stagementor in de eindbeoordeling van de stage. Het is niet duidelijk in welke mate de input van de stagementor een invloed heeft op het eindresultaat.

Facet 2.8 Toelatingsvoorwaarden

De commissie beoordeelt het facet 'toelatingsvoorwaarden' als goed voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De toelatingsvoorwaarden voor de SLO voldoen alle aan de decretale voorwaarden, en sluiten volgens de commissie goed aan bij de vooropleiding van de instromende studenten. De opleidingen hebben zicht op de instroomkenmerken van de studenten. In het Conservatorium kunnen de studenten de SLO al aanvangen gedurende hun masteropleiding Muziek, wat voor een diverse instroom zorgt. Ook in het KASK zijn er enerzijds studenten die simultaan een master in Drama, Audiovisuele of Beeldende kunsten volgen, en anderzijds studenten die de masters al beëindigden. Er is echter wel een gedegen vooropleiding in het studiegebied gegarandeerd, omdat alle studenten al een bachelordiploma bezitten bij het aanvangen van de SLO. De commissie waardeert het dat deze opleidingen optimaal gebruik willen maken van de diverse instroom met betrekking tot disciplines, in bijvoorbeeld microteaching en opleidingsonderdelen als 'Media en communicatie'. In Handelswetenschappen en bestuurskunde kunnen alleen afgestudeerde masters de SLO aanvangen. De opleiding wordt hoofdzakelijk aangevat door studenten die recent een opleiding beëindigden in Handelswetenschappen of Bestuurskunde aan de HoGent. Daarnaast is er een gering aantal studenten dat instroomt vanuit andere hogescholen of dat al enige jaren werkervaring heeft.

De masteropleiding Muziek voorziet bovendien de mogelijkheid om al 30 studiepunten van de SLO Muziek te laten indalen (*cf. supra*). De commissie heeft kunnen vaststellen dat een aanzienlijk gedeelte van de studenten de SLO Muziek ook effectief combineert met de master Muziek.

Alle opleidingen beschikken volgens de commissie over een helder EVC- en EVK-beleid. Daarnaast spelen de opleidingen voldoende in op de noden van het studentenpubliek via flexibele leerwegen, en binnen het Conservatorium via een LIO-traject. De commissie apprecieert tot slot in het bijzonder de manier waarop het taalniveau in de opleiding Muziek wordt bewaakt.

Potentiële anderstalige studenten moeten voor ze zich inschrijven al kunnen bewijzen dat ze de Nederlandse taal beheersen via een door de opleiding geldig bevonden attest.

Oordeel over onderwerp 2: Programma

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	
	SLO Muziek	goed
	SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama	voldoende
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studielast	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	
	SLO Muziek	voldoende
	SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama	onvoldoende
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde:	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	
	SLO Muziek	voldoende
	SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama	onvoldoende
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	voldoende
facet 2.8	toelatingsvoorwaarden	goed

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn voor alle opleidingen.

In het geval van de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende Kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama maakt de visitatiecommissie een positieve afweging, en is zij van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De commissie komt tot een positief oordeel, omdat ze vindt dat het oordeel 'onvoldoende' op facet 2.7 niet doorslaggevend is in de algehele kwaliteit van het programma van de SLO-opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Beschrijving personeelsbeleid

Het beleid voor aanstellingen, bevorderingen en benoemingen wordt op hogeschoolniveau vastgelegd voor alle opleidingen. De Raad van Bestuur van de hogeschool legt ook de personeelsformatie vast, bekrachtigt de aanwijzingen en de bevorderingen, en benoemt personeel op advies van de respectievelijke opleidingsgebonden departementsraad of faculteitsraad. Binnen deze raden worden verder de taakomschrijvingen van het personeel bepaald. De beleidsteams kennen met andere woorden de vrijheid om zelf het beleid en de instrumenten daarbinnen aan te wenden om de personeelsformatie voor hun opleiding in het specifiek mee te sturen.

De functionering en de evaluatie van het personeel wordt bewaakt binnen de verschillende opleidingen. De evaluatieprocedure voorziet twee soorten evaluaties. Vastbenoemde personeelsleden worden vijfjaarlijks geëvalueerd over hun globaal functioneren. Tijdelijke personeelsleden worden steeds geëvalueerd aan het einde van hun contract (gewoonlijk tweejaarlijks). Er wordt de personeelsleden gevraagd om ter voorbereiding van deze gesprekken een schriftelijke zelfevaluatie op te maken aan de hand van een sjabloon. Aan de hand van deze zelfevaluatie documenten gebeuren er dan gesprekken met het departementshoofd of de decaan. Er wordt een advies geformuleerd dat besproken wordt met het personeelslid en waarop hij nog kan reageren vooraleer de evaluatie definitief is.

De begeleiding van nieuwe personeelsleden binnen de opleiding wordt gekenmerkt door de laagdrempelige communicatie binnen de SLO-teams. Hoewel de nieuwe personeelsleden wel formeel een coach krijgen toegewezen, wordt de begeleiding gedragen vanuit heel het vaste personeelskorps. Ook de begeleiding van het personeel is sterk gekenmerkt door de informele sfeer die er heerst tussen de docenten onderling en de beleidsteams.

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'kwaliteit van het personeel' als goed voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de nodige muzische, pedagogische en vakdidactische expertise aanwezig is in het personeelsteam. De opleiding selecteert op basis van deze kwaliteiten bij de aanwerving. Voor de stages en de opleidingsonderdelen vakdidactiek doet de opleiding een beroep op ervaren vakdidactici/musici, die vaak lesgeven in het DKO en daardoor pedagogische ervaring hebben. Van de pedagogen wordt anderzijds verwacht dat ze muzikaal geletterd zijn.

De opleidingsonderdelen die niet gekoppeld zijn aan de eigenheid van de lerarenopleiding Muziek, worden gedoceerd door docenten van de UGent (*cf. supra*). Deze samenwerking brengt met zich mee dat ook actieve onderzoekers doceren in de opleiding. De inbedding van het onderzoek in de initiële masteropleiding Muziek, en in het bijzonder de afstudeerrichting muziekpedagogie, zorgde tevens voor een grotere aandacht voor het onderzoek in de SLO. Zo werden verschillende doctorandi/onderzoekers aangetrokken om de opleiding mee te dragen (*cf. supra*).

De commissie waardeert verder de procedures en beleidslijnen voor het personeelsbeleid die op hogeschoolniveau zijn bepaald. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat er binnen de opleiding aandacht is voor de professionalisering van de medewerkers. Zowel de mogelijkheid hiertoe als de actieve motivatie om deel te nemen aan studiedagen en congressen, is aanwezig. Deze professionaliseringsactiviteiten passen ook adequaat binnen de noden van de SLO Muziek. Zo wordt een sterke nadruk gelegd op de mogelijkheden om zich bij te scholen in het kader van muziekpedagogiek, muziekdidactiek en de lerarenopleiding Muziek.

De Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'kwaliteit van het personeel' als goed.

De commissie is van oordeel dat het personeel gekwalificeerd is op inhoudelijk en onderwijskundig vlak, alsook met betrekking tot de organisatorische en didactische vaardigheden die van hen vereist zijn. Bij de selectie en aanwerving van personeel wordt zowel gezocht naar pedagogen die niet noodzakelijk beoefenende kunstenaars hoeven te zijn, als naar goede lesgevers die actief zijn in het werkveld. De expertise van de docenten in de (kunst)praktijk is voor de opleiding belangrijk, gezien de specifieke expertise die deze lesgevers bezitten.

De commissie heeft vastgesteld dat de ervaring van de docenten in de kunstpraktijk de kwaliteit van het personeel inderdaad versterkt. De impact ervan op het programma in de vorm van aangepaste en gerichte vakdidactiek is volgens de commissie dan ook duidelijk. De opleiding heeft ook expliciet aandacht voor het aanwerven van onderzoeksgerichte medewerkers. Er is al in voldoende mate onderzoeksexpertise aanwezig bij de docenten, en de commissie heeft op basis van de gesprekken vertrouwen in de verdere uitbouw van die onderzoekscomponent in het korps. Zo zijn/waren enkele docenten van de opleiding actief betrokken bij onderzoeksactiviteiten in het kader van onder andere leermethodieken voor het kunst- en regulier onderwijs. Een docent van de SLO is ook copromotor van een PWO-onderzoek rond community arts in Gent.

De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat het personeelskorps van de SLO sterk gemotiveerd is, en zich ten volle identificeert met de opleiding en het werk dat men daarin verricht. De diversiteit inzake (praktijk)expertise is dan ook voldoende groot om aan de studenten een gerichte invulling van het SLO-programma te garanderen.

Hoewel de ervaring in het werkveld al centraal staat bij de aanwerving van personeelsleden, en de aanwezige expertise volgens de commissie de kwaliteit van het personeel verzekert, kan men meer aandacht schenken aan het opleidingsgebonden professionaliseringsbeleid van het personeel. De opleiding voorziet in haar begroting wel degelijk een budget voor bijscholingsactiviteiten, maar een uitgestippeld beleid is daartoe niet aanwezig. Zo zou de opleiding meer systematisch in kaart kunnen brengen welke expertise al aanwezig is in de opleiding en welke – mits professionalisering – nog aan te scherpen is. De commissie wil de opleiding dan ook vragen het professionaliseringsbeleid verder vorm te geven en te implementeren. De commissie waardeert ten slotte de procedures en beleidslijnen voor het personeelsbeleid die op hogeschoolniveau zijn bepaald.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'kwaliteit van het personeel' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie is van oordeel dat het personeel voldoende is gekwalificeerd op inhoudelijk en onderwijskundig vlak. De vaste personeelsleden van de opleiding kregen een onderwijskundige opleiding en bezitten een diploma van een aan het vakgebied relevante licentiaats- of masteropleiding (respectievelijk in de Economische en Handelswetenschappen). Eén van hen is tevens pedagogisch adviseur voor het secundair onderwijs. Door de kleinschaligheid van de opleiding is de betrokkenheid bij de opleiding, zowel op het vlak van beleid als het inrichten/vormgeven van opleidingsonderdelen, groot (zie ook *facet 3.2*).

De opleiding heeft ook een duidelijk langetermijnperspectief uitgestippeld. De criteria voor aanwerving worden bepaald aan de hand van het functieprofiel. Bij het uitschrijven van de vacatures (op departementaal niveau) wordt eveneens rekening gehouden met de specifieke onderwijsnoden.

Voor een aantal opleidingsonderdelen doet de opleiding een beroep op docenten van de UGent (cf. *supra*). Deze samenwerking brengt met zich mee dat ook actieve onderzoekers doceren in de opleiding.

De SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde beschikken niet over een duidelijk opleidingsgebonden professionaliseringsbeleid. Het gebrek aan een adequate formalisering ervan kan volgens de commissie te wijten zijn aan de lage kwantiteit dat het korps kenmerkt. De commissie vraagt de opleiding hier niettemin werk van te maken. Ook heeft de commissie vastgesteld dat er nauwelijks ruimte is voor de docenten om eigen (vak)didactisch onderzoek op te zetten. Ze beveelt aan hier ook ruimte voor te maken om de academische onderbouwing van de opleiding te versterken.

Facet 3.2 Kwantiteit van het personeel

Bij de bespreking van de VTE die actief zijn in de opleiding werd het aandeel VTE dat de UGent binnen de opleiding voorziet, niet meegerekend. De reden hiervoor is dat de faculteiten aan de HoGent geen precies zicht hebben op het volume in hun totale opdracht dat voorzien wordt voor de studenten van de SLO's aan de HoGent. De meeste contacturen worden immers gemeenschappelijk over de richtingen van HoGent en UGent ingericht.

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'kwantiteit van het personeel' als goed voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

Volgens de commissie beschikt de opleiding over het nodige aantal personeelsleden om de opleiding kwalitatief en in kleine groepen vorm te geven. Het gaat over 4,4 VTE, waarvan 0,3 VTE voor een doctoraal onderzoeker. Het aantal vaste personeelsleden is stabiel, en er is weinig verloop.

Vakdidactici worden aangeworven a rato van de aanmeldingen voor specifieke disciplines of instrumentenfamilies. De commissie heeft echter kunnen vaststellen dat dit de continuïteit van de opleiding niet bedreigt. Uit het ZER en de gesprekken met het beleidsteam en de docenten van de opleiding is immers gebleken dat de opleiding de vakdidactiek adequaat groepeerd per instrumentenfamilie, waardoor het aantal gastdocenten stabiel blijft. De financiering van de vakdidactici is volledig afhankelijk van de School of Arts. Deze kosten lopen sterk op. De commissie heeft hier begrip voor, maar wil benadrukken dat deze specifieke vakdidactische begeleiding nodig is om de SLO Muziek adequaat inhoudelijk vorm te geven.

De begeleiding van de stages, het sociaal-artistische project, de portfolio's en de inter- en supervisies gebeurt door de pedagogische personeelsleden van het korps. Ze verzorgen daarnaast ook nog 14 studiepunten binnen het curriculum van de SLO. Voor deze taken voorziet de opleiding in totaal 1,8 VTE. Dit lijkt de commissie net voldoende, gezien het sterk stijgende aantal studenten in de opleiding (70 studenten in 2009-2010). Ze heeft deze verzuchting ook genoteerd uit de gesprekken die ze heeft gevoerd met de betrokkenen van de opleiding. Het stijgende aantal LIO-studenten, die op papier een vermindering van werklast met zich meebrengen, is in realiteit de grootste factor. De begeleiding die voorzien moet worden vanuit de opleiding is dan ook veel groter.

De Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'kwantiteit van het personeel' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

In de SLO's worden vijf personeelsleden belast met een onderwijsopdracht ten bedrage van 3,6 VTE. In realiteit gaat het hier om drie voltijdse personeelsleden van de HoGent, van wie twee volledig in de SLO actief zijn. Daarnaast voorziet de opleiding 0,8 VTE voor een personeelslid dat belast is met een onderzoekopdracht.

De commissie heeft vastgesteld dat de omvang van het personeel volstaat in verhouding tot het aantal studenten, de gekozen werkvormen en de begeleiding. In het huidige academiejaar 2011-2012 ligt de student-lectorratio rond 6,5-1 (student-docent) voor de onderwijskundige en begeleidingsactiviteiten.

De afgelopen jaren was het personeelsbestand stabiel. Uit de gesprekken is gebleken dat in het kader van het verouderende korps al maatregelen worden genomen om die continuïteit te blijven bewaren. De commissie waardeert dit.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'kwantiteit van het personeel' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De opleiding huurt voor 26 studiepunten opleidingsonderdelen van de UGent. De commissie heeft vastgesteld dat de omvang van het eigen personeel in verhouding is met het aantal studenten, de gekozen werkvormen en de begeleiding. In 2010-2011 werd een totaal van 0,7 VTE voorzien om de gemiddeld 22 studenten te begeleiden en te onderwijzen voor in totaal 34 studiepunten. Binnen de SLO wierf de HoGent twee docenten aan als praktijkassistent; ze zijn daarbij aangesteld voor 50 en 20 procent.

Aangezien slechts twee docenten instaan voor de vakdidactische opleidingsonderdelen en de beleidstaken die nodig zijn voor de opleiding, is de betrokkenheid groot. Maar de commissie heeft tevens moeten vaststellen dat hierdoor ook de verantwoordelijkheden voor het curriculum en de dagelijkse gang van zaken te geconcentreerd zijn, wat de continuïteit van de opleiding zou kunnen bedreigen. De kleinschaligheid van het korps en de grote mate aan autonomie zou volgens de commissie ten minste aangevuld moeten worden met een (externe) omkadering die constructief-kritisch kan optreden (i.e. a critical friend).

Oordeel over onderwerp 3: Inzet van het personeel

facet 3.1	kwaliteit personeel	
	SLO Conservatorium	goed
	SLO KASK	goed
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	voldoende
facet 3.2	kwantiteit personeel	
	SLO Conservatorium	goed
	SLO KASK	voldoende
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	voldoende

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn binnen alle opleidingen.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie beoordeelt het facet 'materiële voorzieningen' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De materiële infrastructuur op de campussen Schoonmeersen (Handelswetenschappen en Bedrijfskunde) en Bijloke (Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama) zijn volgens de commissie voldoende ingericht voor alle SLO's. Er zijn op de beide campussen voldoende uitgeruste leslokalen en vakspecifieke lokalen aanwezig, die de ruimte bieden om in adequate vakdidactiek te kunnen voorzien.

De algemene opleidingsonderdelen worden ingericht in de aula's van de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen van de UGent. Ook voor keuzeopleidingsonderdelen in de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bedrijfskunde wordt een beroep gedaan op de infrastructuur van de faculteit Psychologie en pedagogische wetenschappen aan de UGent, waar deze opleidingsonderdelen ook worden ingericht. De commissie heeft deze specifieke materiële voorzieningen bezocht tijdens haar bezoek aan de UGent.

Voor de vakdidactiek Muziek zijn er op de campus Bijloke voldoende instrumenten en een adequate muziekinformaticaomgeving ter beschikking van de studenten. Er zijn ook een opnamestudio, oefenzalen en studieruimtes om het onderwijs adequaat te ondersteunen. Ook voor de vakdidactiek Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama zijn voldoende vakspecifieke lokalen voorzien. Op de campus Bijloke zijn er daarnaast in het kader van de opleidingen Audiovisuele en Beeldende kunsten en Drama een grote polyvalente ruimte, een tentoonstellingsruimte, een auditorium en een filmstudio. Er is tevens een gedeeld lokaal voor studenten en docenten voorzien, waarbinnen zich ook een kleine, vakspecifieke bibliotheek bevindt. De commissie vindt deze gemeenschappelijke ruimte in het bijzonder een positieve zaak, omdat ze de laagdrempelige communicatie tussen studenten en docenten sterk bevordert. De commissie is van oordeel dat de materiële voorzieningen op de campus Bijloke aan de maat zijn, maar wil wel opmerken

dat de vakspecifieke voorzieningen er zijn voor alle opleidingen, en dat deze dus niet specifiek voor de SLO zijn bedoeld.

Naast de werkmiddelen die de SLO ontvangt vanuit de School of Arts, ontvangt ze ateliergelden van de studenten. Voor de studenten van de SLO ligt dit bedrag op 60 euro per jaar. Ze worden mee opgenomen in de begroting, en een verantwoording voor de besteding is terug te vinden in de jaarverslagen. Concreet worden de ateliergelden van de SLO ingezet voor de driedaagse die ze organiseert in Dworp (cf. *supra*), zo heeft de commissie vastgesteld. Sommige atelierfaciliteiten zijn momenteel financieel gedragen door enkele lectoren. De commissie wil hier toch aandacht voor vragen van het beleidsteam, omdat dit een gevaar inhoudt voor de continuïteit van de opleidingskwaliteit. Misschien kan de nieuwe samenwerking binnen de School of Arts hier een uitweg bieden.

De algemene voorzieningen waarvan de studenten kunnen gebruikmaken, zijn ook voldoende. Zo zijn ontmoetingsruimtes, studentenrestaurants en -cafeteria's, en werkruimtes voorzien. Ook de ICT-lokale en de ICT-voorzieningen zijn volgens de commissie aan de maat. Er is bovendien draadloos internet beschikbaar op de beide campussen. De opleidingen gebruiken het elektronisch leerplatform Chamilo.

Naast de bibliotheek van de hogeschool beschikken de verschillende faculteiten en vakgebieden over eigen bibliotheken met een specifieke collectie. Daarnaast kan men ook gebruikmaken van de bibliotheken van de Universiteit Gent.

De bibliotheek van het Conservatorium is een uitgebreide bibliotheek met een wetenschappelijk karakter. De bibliotheek heeft zowel een functie op het vlak van onderwijs als op het vlak van onderzoek. Bij het aanleggen en uitbreiden van de collectie wordt rekening gehouden met de pedagogische, wetenschappelijke, bewaar-, erfgoed- en samenwerkingsaspecten. Ook voor de opleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama – die oorspronkelijk werden ondergebracht in het departement KASK – wordt een specifieke bibliotheekcollectie voorzien op de campus Bijloke, waarvan de studenten gebruik kunnen maken. Bij het aanleggen en uitbreiden van de collectie wordt rekening gehouden met de pedagogische, wetenschappelijke aspecten van de opleidingen binnen de School of Arts. Naast de papieren collectie bevat de bibliotheek ook een gedegen elektronische afdeling met voor het vakgebied relevante webcatalogi en (full-text) databanken.

Op de campus Schoonmeersen wordt een specifieke bibliotheekcollectie voorzien voor de Geassocieerde Faculteit Handelswetenschappen en bestuurskunde, waarvan de studenten gebruik kunnen maken. Deze bibliotheek vormt een deel van het in 2009 geopende leercentrum op de campus. Er zijn naast de bibliotheek werkruimtes, ICT-voorzieningen, vergaderlokalen en andere faciliteiten voorzien. Bij het aanleggen en uitbreiden van de collectie wordt rekening gehouden met de pedagogische en wetenschappelijke aspecten van de opleidingen die op de campus Schoonmeersen worden ingericht, en dus ook met de SLO's. Naast de papieren collectie bevat de bibliotheek ook een gedegen elektronische afdeling met voor het vakgebied relevante webcatalogi en (full-text) databanken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

De hogeschool heeft een duidelijk beleid inzake studie- en studentenbegeleiding. Dit zet sterk in op het communiceren met en het informeren van studenten en potentiële studenten. De SLO's worden ondersteund door de hogeschool- en facultaire organisaties van de studie- en studentenbegeleiding. Zo worden in de School of Arts en de Geassocieerde Faculteit Handelswetenschap-

pen en bestuurskunde ombudspersonen voorzien, bij wie de studenten terecht kunnen voor kwesties rond onderwijs of examens.

De hogeschool en de faculteiten informeren potentiële studenten via de website en infodagen, die jaarlijks driemaal worden georganiseerd. Daarnaast zijn de opleidingen ook aanwezig op externe SID-in's of informatiemomenten, waarop de studietrajectbegeleiders van de faculteiten informatie verschaffen aan kandidaat-studenten. Voor nieuwe studenten richt de School of Arts in september ook een onthaalweek in, waarin de mogelijkheden van de studievoorzieningen en studie- en trajectbegeleiding worden toegelicht.

Sovoreg vzw voorziet verder de sociale dienstverlening in de hogeschool, zoals financiële ondersteuning, studentenrestaurants en cafetaria's, en studentenkamers tegen een sociaal tarief. Ook verhuurt ze fietsen en bevordert ze cultuurparticipatie, steunt ze studentenorganisaties en doet ze aan arbeidsbemiddeling voor studenten bij het vinden van een studentenjob. Voor psychosociale ondersteuning verwijst Sovoreg door naar het samenwerkingsverband Psynet.

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'studiebegeleiding' als goed voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De opleiding kan rekenen op een degelijke ondersteuning door de centrale diensten van de Hogeschool Gent (zie *boven*) en investeert daarnaast zelf in studentenbegeleiding.

De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat de opleiding voldoende efficiënte activiteiten doorvoert met betrekking tot de instroombegeleiding. Zo is voor de studenten een informatievergadering voorzien aan het begin van het academiejaar, over onder andere de opmaak van het curriculum en de mogelijkheid tot flexibele leerwegen. De commissie is van oordeel dat studenten bij de inschrijving wel beter geïnformeerd moeten worden over het mogelijke conflict tussen hun artistieke ambities en de nodige inzet voor de SLO-opleiding. Tijdens de gesprekken met studenten en alumni is immers duidelijk naar voren gekomen dat het voor studenten die de opleiding in één jaar willen volgen moeilijk is de opleiding te combineren met het onderhouden of verder werken aan hun artistieke competenties.

In het kader van de studiebegeleiding van de studenten gebruikt de SLO Muziek ook een interactieve portfolio, waarmee de vooruitgang van de studenten in hun stage of LIO-traject in kaart wordt gebracht. Ook voor stagementoren zijn de docenten van de opleiding vlot te bereiken. Er is voor hen dan ook een adequate informatievoorziening voorzien. De commissie is van oordeel dat de studiebegeleiding van de studenten voldoende is, maar vindt dat er meer specifiek moet worden ingezet op de noden van de 'kleine' SLO, omdat de studie- en studentenbegeleiding nu vooral facultair wordt ingericht.

De opleiding beschikt over de nodige traject- en studiebegeleiders op het niveau van de School of Arts. De studenten, zo heeft de commissie tijdens de gesprekken kunnen verifiëren, weten ook hoe ze deze kunnen bereiken en wie de ombudspersoon is. De opleidingsgebonden studiebegeleiding wordt verder sterk gedragen door de docenten van de SLO, die door de laagdrempelige cultuur vlot bereikbaar zijn voor studenten.

Zo wordt al aan het begin van het academiejaar de stagehandleiding ter beschikking gesteld via het elektronisch leerplatform. Hoewel de communicatie en de studiebegeleiding binnen de SLO volgens de commissie aan de maat zijn, kan voor de niet-opleidingsinhoudelijke informatievoor-

ziening aan studenten nog meer ingezet worden op het elektronisch leerplatform Chamilo. De commissie vraagt de opleiding dan ook aandacht voor een systematisch en formeel gebruik van het platform.

De Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'studiebegeleiding' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

De opleiding kan rekenen op een degelijke ondersteuning door de centrale diensten van Hogeschool Gent (zie *boven*) en investeert daarnaast zelf in studentenbegeleiding.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding voldoende efficiënte activiteiten doorvoert met betrekking tot de instroombegeleiding. Zo zijn introductiedagen aan het begin van het academiejaar voorzien voor de SLO-studenten, waarop de studenten een toelichting krijgen over het curriculum en de werking van de opleiding en de School of Arts, alsook van de mogelijkheden tot flexibele leerwegen. Verder stellen studenten hun portfolio's aan elkaar voor, worden de docenten voorgesteld en wordt de introductieoefening 'muzische vorming in het basisonderwijs' voorbereid. De opleiding organiseert ook een driedaagse, waarop men studenten bewust maakt van de competenties en kennis die ze nog zullen moeten verwerven in de loop van de SLO.

De opleiding beschikt over de nodige traject- en studiebegeleiders op het niveau van de School of Arts. De studenten, zo heeft de commissie tijdens de gesprekken kunnen verifiëren, weten ook hoe ze deze kunnen bereiken en wie de ombudspersoon is. De commissie is van oordeel dat de studiebegeleiding voor de studenten over het algemeen toegankelijk en voldoende is, maar vindt deze op dit moment te informeel. Ze vraagt hier dan ook aandacht voor. De communicatie en informatievoorziening aan studenten kan men bijvoorbeeld beter formaliseren en centraliseren. Op dit moment gebeuren die te gefragmenteerd en niet eenduidig via bijvoorbeeld het elektronisch leerplatform.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'studiebegeleiding' als goed voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De opleiding kan rekenen op een degelijke ondersteuning door de centrale diensten van Hogeschool Gent (zie *boven*). De opleiding beschikt ook over de nodige traject- en studiebegeleiders op het niveau van de Geassocieerde Faculteit. De studenten weten ook hoe ze deze kunnen bereiken en wie de ombudspersoon is.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding efficiënte activiteiten doorvoert met betrekking tot de instroombegeleiding. Zo is alle informatie over de SLO's beschikbaar op de website van de hogeschool en de faculteit. Potentiële studenten kunnen ook een individuele afspraak krijgen met de opleidingscoördinator om de inhoud, het curriculum en de mogelijkheden van en in de opleiding te bespreken.

De opleidingsgebonden studiebegeleiding wordt verder sterk gedragen door de docenten van de SLO, die door de laagdrempelige cultuur vlot bereikbaar zijn voor studenten. De commissie is van

oordeel dat de studiebegeleiding voor de studenten over het algemeen toegankelijk en goed is, en dat de opleiding deze duidelijk formeel heeft vastgelegd.

De opleiding informeert de studenten ook consequent via de diverse informatiekkanalen (onder andere via het elektronische leerplatform en ad valvas). Studenten kunnen voor algemene informatie terecht op de algemene website van de Geassocieerde Faculteit, waar de informatie omtrent studenten- en studiebegeleiding duidelijk wordt verzameld. De elektronische leeromgeving Chamilo biedt echter nog talrijke mogelijkheden in het kader van de studiebegeleiding en communicatie, die de opleiding op dit moment nog niet steeds efficiënt inzet. Meer specifiek kan de communicatie en informatievoorziening aan studenten volgens de commissie beter geformaliseerd en gecentraliseerd worden op het elektronisch leerplatform, en beter inhoudelijk gericht worden op de studenten van de SLO.

Oordeel over onderwerp 4: Voorzieningen

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	
	SLO Muziek	goed
	SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama	voldoende
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	goed

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn voor alle opleidingen.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Beschrijving kwaliteitszorgbeleid

De kwaliteitsbewaking van de SLO's is ingebed in een facultaire en hogeschoolbrede cultuur van systematische zelfevaluatie. De Hogeschool Gent beschikt over een centraal kwaliteitszorgbeleid, gebaseerd op systematische zelfevaluatie en regelmatige bevragingen van de belanghebbenden, studenten, afgestudeerden en het werkveld. De hogeschool heeft ook kwaliteitszorgcoördinatoren op hogeschool- en departementaal niveau aangesteld, en volgt het visitatie- en accreditatieproces op.

Binnen de Geassocieerde Faculteit en de School of Arts organiseert een kwaliteitszorgmedewerker de bevragingen. De bevraging van studenten gebeurt aan de hand van vragenlijsten die de hogeschool opstelt en die alle faculteiten hanteren. Er zijn standaardquêtes opgesteld voor de bevraging van afzonderlijke opleidingsonderdelen, de opleiding, de stage, eindwerken en projecten. Per semester worden in dat kader twee à drie (afgesloten) onderwijsactiviteiten bevroegd, waardoor om de vier jaar alle opleidingsonderdelen aan bod komen. Verder wordt de opleiding jaarlijks als geheel bevroegd (inhoud, theorie en praktijk, onderwijs- en examenorganisatie, algemene ondersteuning, infrastructuur enzovoort). Deze bevraging gebeurt bij instromers en afstuderenden. Ook wordt de stage geëvalueerd. De meeste informatie komt voort uit zelfreflectierapporten in de portfolio. Soms worden aanvullend de enquêtes gebruikt. Ook wat de bevragingen van alumni betreft, hanteren alle SLO's de gestandaardiseerde bevragingen. Om de vijf jaar worden alumni bevroegd.

De resultaten van bevestigingen worden gerapporteerd aan de onderwijsdirecteur en besproken door de opleidingscommissies. De onderwijsdirecteuren volgen de evaluaties en bevestigingen verder op en formuleren verbeteringsdoelen. De betrokkenen van de verschillende SLO's krijgen feedback over de resultaten en verbeteringsacties. Elk academiejaar wordt binnen de faculteiten een jaaractieplan opgesteld waarin verbeteringsacties worden opgenomen, die geformuleerd werden op basis van de enquêteresultaten.

Binnen de School of Arts en de Geassocieerde Faculteit Handelswetenschappen en Bestuurskunde is een departementsraad actief, waarin zowel verkozen personeelsleden als studenten zitting hebben. Daarnaast zijn enkele betrokkenen uit het werkveld die bij het profiel van de faculteit aansluiten, lid van de departementsraden. Elke opleiding en dus ook de SLO's hebben daarnaast een opleidingscommissie, die ondergeschikt is aan de departementsraad. Deze wordt voorgezeten door een personeelslid dat door de departementsraad wordt aangeduid op collegiale voordracht, en bestaat uit andere personeelsleden die de rol van commissieleden vertolken. De personeelsleden worden verder betrokken bij de opleiding en de faculteit via het departementaal onderhandelingscomité, de vakgroepen, de stafvergaderingen en de cel Onderwijs. Ook enkele studentenvertegenwoordigers hebben zitting in de opleidingscommissies en de departementsraad.

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie beoordeelt het facet 'evaluatie resultaten' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie is van oordeel dat de SLO's de gestandaardiseerde bevestigingen die de hogeschool ter beschikking stelt, naar behoren uitvoeren en de resultaten naar behoren analyseren. De commissie heeft kunnen vaststellen dat systematisch metingen worden uitgevoerd vanuit het meetplan. Zo worden de periodieke evaluaties gehouden bij de alumni van de SLO's niet gekoppeld aan toetsbare streefdoelen. De commissie vraagt hiervoor dan ook de nodige aandacht. Voor de SLO Muziek zijn resultaten van de eerste groep afgestudeerden voorhanden. De commissie heeft er vertrouwen in dat de SLO deze bevestigingen ook voldoende zal opvolgen en de representativiteit van de resultaten van deze evaluaties zal afwegen.

Het onderwijzend personeel van de SLO's komt geregeld samen binnen de eigen vakgroep. Voor de SLO's in de kunsten bestaat sinds kort een gezamenlijke opleidingscommissie, waarin personeel en studenten overleggen en feedback kunnen geven over de opleiding en het curriculum. Het opleidingsteam neemt deze informatie dan mee om verbeteringsdoelen op te stellen. Gezien de kleinschaligheid van de SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde overlegt het onderwijzend personeel vaak informeel. De commissie heeft begrip voor het informele overleg. De commissie heeft er echter vertrouwen in dat het opleidingsteam de feedback bespreekt om mee te nemen in de verbeteringsdoelen.

Behalve bij de SLO Muziek heeft de commissie wel opgemerkt dat nog niet alle actoren via bevestigingen of inspraakorganen periodiek betrokken worden bij de opleiding.

Het overleg met het werkveld verloopt verschillend. In de SLO Muziek werd tijdens het academiejaar 2010–2011 een resonantiecommissie SLO geïnstalleerd, waarin actoren uit het kunstonderwijs zitting hebben en die jaarlijks vergadert. Ook mentoren (begeleiders van de stageschool) werden in dat academiejaar bevraagd over hoe ze de SLO's ervaren en hoe ze begeleid worden door zowel het opleidingsinstituut als de stageschool zelf. Deze bevestigingen werden echter

stopgezet wegens geen respons. De commissie vraagt de opleiding adequate manieren te zoeken om mentoren actief te betrekken bij de interne kwaliteitszorg. Een mogelijkheid kan gevonden worden in de focusgesprekken die met mentoren van LIO-scholen gevoerd worden, in het kader van het onderzoeksproject 'Implementatie en optimalisatie van het LIO-baantraject'. Op basis van deze focusgesprekken zijn twee proeftuinprojecten opgestart waarin de SLO's met twee scholen een intense werkplek omgeving en partnerschap hebben ontwikkeld die beantwoorden aan de eisen van een duaal leertraject.

Over de SLO's Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama wordt het beroepenveld bevroegd via een uitgebreide evaluatie bij alle stagementoren. Deze jaarlijkse bevestigingen scheppen een beeld van hoe de opleiding aansluit bij de wensen van het werkveld. Verder worden de betrokkenen uit het beroepenveld ook informeel bevestigd over de opleiding, via het contact dat de opleiding heeft met schooldirecties (van stageplaatsen), stagementoren en juryleden van afstudeerprojecten (voor andere opleidingen in het vakgebied). Stagebegeleiders leveren dus in eerste instantie kwalitatieve feedback aan over de appreciatie van de opleiding door het werkveld.

Voor de SLO's Handelswetenschappen en Bestuurskunde wordt het beroepenveld informeel bevestigd, bijvoorbeeld tijdens stagebezoeken. Ook bespreken de docenten op regelmatige basis het curriculum met studenten en alumni. Het zijn ook de docenten die actief zijn in de SLO's die instaan voor de vertaling van feedback van betrokkenen in de vakdidactische opleidingsonderdelen.

Hoewel de commissie van oordeel is dat het verzamelen van feedback aan de maat is, is ze toch van mening dat de opleiding dit meer systematisch en formeel kan aanpakken, als aanvulling op vele informele contacten die de SLO's met de verschillende betrokkenen onderhouden.

De commissie is van oordeel dat de kwaliteitszorg en het beleid daarvoor, zoals het op hogeschool- en facultair niveau bestaat, voldoende aanwezig zijn, al kunnen ze nog beter geïntegreerd worden op het niveau van de SLO's, opdat specifieke problemen in kaart worden gebracht en aangepakt.

Naar aanleiding van het visitatiebezoek werd ten behoeve van het ZER op basis van een TRIS-evaluatie bij de medewerkers daarenboven een sterkte-zwakteanalyse opgemaakt.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De onderwijsdirecteur van de School of Arts bespreekt de resultaten van de bevestigingen over de onderwijsactiviteiten met de betrokken docenten, stelt verbeteringsdoelen en -acties voor en rapporteert aan de departementsraad. De resultaten van de overige bevestigingen worden in de opleidingscommissie besproken, waar oorzaken van problemen worden onderzocht en een verbeteringsplan wordt opgesteld. De voorzitter van de opleidingscommissie informeert de cel Onderwijs van de School of Arts. Aan het begin van het academiejaar wordt het jaaractieplan besproken dat voor de SLO's binnen de faculteit werd opgesteld. Het bevat een planning van de prioritaire verbeteringsdoelen, afgeleid uit de zelfevaluaties en bevestigingen, met betrekking tot onderwijs, communicatie en organisatie, kwaliteitszorg, en infrastructuur en uitrusting.

In het kader van de maatregelen tot verbetering hebben de School of Arts en de Geassocieerde Faculteit HABE onder andere, samen met de UGent, tijdens het academiejaar 2011–2012 de inschrijvingsprocedure drastisch aangepast, wat heeft geleid tot een aanzienlijk lichtere administratieve last voor de studenten. De commissie wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken.

De Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'maatregelen tot verbetering' als goed voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

De commissie is van oordeel dat de opleiding adequaat aandacht schenkt aan het opzetten van verbeteringstrajecten in functie van de prioriteiten. Er worden daarvoor duidelijke jaaractieplannen opgesteld in de opleidingscommissie, die jaarlijks worden geconcretiseerd en geëvalueerd. De basis voor de jaaractieplannen is de feedback die uit de verschillende evaluaties komt.

De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de opleidingscommissie de werkpunten systematisch aanpakt en opvolgt. Zo werden in de SLO Muziek in het verleden al duidelijke verbeteringen op pedagogisch vlak aangebracht in het curriculum, en zijn jaarlijkse evaluaties van de templates voor de portfolio voorzien in het actieplan van de SLO. Het jaaractieplan 'KZ 2010-2011', dat de opleiding in het zelfevaluatierapport beschreef, bevat tevens duidelijke verbeteringsacties, die op basis van de resultaten van studentenbevragingen en de informatie van de resonantiecommissie werden vastgelegd. Voor de SLO Muziek bevat het actieplan zes doelen. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding deze doelen al opnam, al werden ze nog niet allemaal volledig gerealiseerd. Zo is er al meer aandacht voor muziekinformatica (met betrekking tot het secundair onderwijs) in de opleiding, en wordt de toegang tot het leerplatform Minerva van de UGent verder bewerkstelligd door de SLO's. De inschrijvingsprocedure is ook drastisch aangepast, wat heeft geleid tot een aanzienlijk lichtere administratieve last voor de studenten.

Ook in de SLO's Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama worden de werkpunten systematisch aangepakt. Zo werden in het verleden al duidelijke verbeteringen in de projectstage aangebracht (die zich richten op het maatschappelijke aspect van de het lerarenberoep) en werd een vakspecifieke bibliotheek uitgebouwd in het gemeenschappelijke lokaal voor docenten en studenten. Dit academiejaar werd op basis van de feedback van de betrokkenen ook een efficiënte bijsturing doorgevoerd in het opleidingsonderdeel Kunstpedagogiek. Ook in de jaaractieplannen die de commissie heeft kunnen raadplegen voor de academiejaren 2010-2011 en 2011-2012, wordt adequaat aangegeven welke verbeteringsdoelen de opleiding zich stelt, hoe ze die wil bereiken, wat de planning is en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de verbeteringsacties.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'maatregelen tot verbetering' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie is van oordeel dat de opleiding adequaat aandacht schenkt aan het opzetten van verbeteringstrajecten in functie van de prioriteiten. Er is daarvoor frequent overleg in het beleidsteam van de opleiding. Aangezien maar twee docenten betrokken zijn bij de vakdidactische opleidingsonderdelen, kan de feedback van de bevragingen snel en efficiënt worden meegenomen en systematisch tot veranderingen leiden in het programma. Grondige aanpassingen worden enkel doorgevoerd aan het begin van een academiejaar. Er wordt hoe dan ook steeds expliciet rekening gehouden met de doelstellingen van de opleidingsonderdelen zoals die vermeld staan in de ECTS-fiches. Hoewel de commissie het frequente overleg van het beleidsteam van de opleiding apprecieert, zou ze hier toch willen vragen om de periodieke, formele vaststelling van deze

overlegmomenten te respecteren en de uitkomsten ervan consequent te blijven vastleggen, om de continuïteit van de opleiding te garanderen.

De commissie heeft vastgesteld dat de uitkomsten van evaluaties al geleid hebben tot effectieve verbeteringsacties in het curriculum. Zo werden, op basis van de resultaten van bevestigingen uit de laatste academiejaren, aanpassingen doorgevoerd aan de stage-evaluatieformulieren. Niet alleen ging men over van een duale beoordeling naar een schaalbeoordeling met motivering, maar werd het evaluatieformulier ook afgetoetst met dat wat aan de UGent gehanteerd wordt, om de SLO's in functie van de samenwerking sterker op elkaar af te stemmen.

Gezien de lage bezetting van het personeelskorps van de SLO's is er volgens de commissie een externe partij nodig die de betrokkenen van de opleiding bevestigt en het beleidsteam bijstaat in de analyse van de resultaten van de bevestigingen. Nu is de capaciteit van het beleidsteam immers beperkt tot het evalueren van die zaken waarbij men zichzelf al dan niet kan bevestigd zien. Hierdoor gaan te veel verbeteringsmogelijkheden verloren. Een externe partij, een critical friend, zou ook een breder perspectief op de noden van de opleiding kunnen werpen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten/cursisten, alumni en beroepenveld

De Specifieke lerarenopleiding Muziek

De commissie beoordeelt het facet 'betrekken van medewerkers, studenten/cursisten, alumni en beroepenveld' als goed voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek.

De opleidingscommissie van de SLO verzekert de formele betrokkenheid van de personeelsleden op opleidingsniveau; de departementsraad verzekert daarnaast de betrokkenheid op facultair niveau. De opleiding slaagt er ook goed in de medewerkers op de hoogte te houden via de diverse communicatiekanalen. Er wordt daarbij een extra inspanning geleverd om personeelsleden met een beperkte opdracht te informeren.

Ook de studentenparticipatie is adequaat aanwezig in de SLO. Zo worden focusgroepen ingericht. Binnen de UGent kunnen de studenten tevens hun stem laten horen via focusgroepen en jaarlijkse kwantitatieve bevestigingen over de opleidingsonderdelen die er voor hen worden ingericht.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het werkveld goed wordt betrokken bij de opleiding via onder andere een resonantiegroep en focusgroepen. De resonantiegroep bestaat uit vertegenwoordigers uit het werkveld, meer specifiek uit het DKO, de muziekacademies en het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG). Stagementoren worden daarnaast specifiek uitgenodigd door de opleiding op een jaarlijks overlegmoment, waar ook de verwachtingen en hun taken in de begeleiding en de beoordeling worden uiteengezet.

De Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama

De commissie beoordeelt het facet 'betrekken van medewerkers, studenten/cursisten, alumni en beroepenveld' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama.

De medewerkers worden, zoals aangegeven, betrokken bij de opleiding via de opleidingscommissie. Alle medewerkers van de opleiding kunnen op basis van en aanvullend op de feedback van de bevestigingen voorstellen doen tot verbeteringsacties en -doelen.

De studentenparticipatie is adequaat aanwezig in de SLO's. Zo worden adequate studentenbevragingen op opleidingsniveau georganiseerd, waaraan voldoende studenten vrijwillig deelnemen, en is er een sterke informele cultuur die de feedback verder kwalitatief kan garanderen.

De commissie is van oordeel dat het werkveld verder moet betrokken worden bij de visievorming van de opleiding en de inhoudelijke uitwerking daarvan in het programma. Momenteel zijn er in het kader van de SLO's immers bijna uitsluitend informele contacten met het werkveld via tentoonstellingen, het jurylidmaatschap van projectstages en studiedagen. De commissie wil de opleiding dan ook aandacht vragen voor de formele en periodieke betrokkenheid van werkveld-vertegenwoordigers bij het programma. Stagementoren verdienen daarbij volgens de commissie ook een bijzondere plaats.

De Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde

De commissie beoordeelt het facet 'betrekken van medewerkers, studenten/cursisten, alumni en beroepenveld' als onvoldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding alle geledingen op informele wijze hoort. De betrokkenheid van het werkveld, en dan in het bijzonder van de stagementoren, is volgens de commissie echter te beperkt wanneer het om een periodieke, formele bevraging gaat, die zowel kwantitatief als kwalitatief moet worden gehouden. De commissie raadt de opleiding dan ook aan een resonantiegroep of focusgroepen in te richten om de formele betrokkenheid van die personen kwalitatief te verzekeren, en om periodiek kwantitatieve bevragingen uit te voeren naar de tevredenheid over het curriculum bij het werkveld en de stagementoren.

Daarnaast is de commissie van oordeel dat ook de kwalitatieve bevragingen van de andere betrokkenen – zoals alumni, studenten en medewerkers – nog verder geformaliseerd dienen te worden om de betrokkenheid bij het programma te garanderen.

Hoewel de twee docenten van de vakdidactische vakken een instelling hebben die kwaliteitszorg en -verbetering mogelijk maakt in de opleiding, zijn hun krachten om deze betrokkenheid bij alle geledingen op te zetten te beperkt. De commissie vraagt dan ook uitdrukkelijk aandacht voor extra omkadering om de betrokkenheid van alle geledingen bij de opleiding en het curriculum adequaat te verzekeren.

Oordeel over onderwerp 5: [Interne kwaliteitszorg](#)

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	
	SLO Muziek	goed
	SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama	goed
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten/cursisten, alumni en beroepenveld	
	SLO Muziek	goed
	SLO Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama	voldoende
	SLO Handelswetenschappen en Bestuurskunde	onvoldoende

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn voor alle opleidingen.

In het geval van de Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde maakt de visitatiecommissie een positieve afweging, en is zij van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De commissie meent dat, gezien de kleinschaligheid en de effectiviteit van de informele aanpak van de interne kwaliteitszorg, de opleidingen nog niet geleden hebben onder het gebrek aan formalisering van procedures. Niettemin beveelt ze ten zeerste aan om de verschillende doelgroepen formeler te betrekken bij de interne kwaliteitszorg om het goede functioneren van de opleidingen te blijven waarborgen.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie beoordeelt het facet 'gerealiseerd niveau' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

De commissie is van oordeel dat de vooropgestelde eindkwalificaties voor de studenten door het programma worden behaald. Zij baseert zich hiervoor op het niveau van de evaluatie en de opdrachten. De commissie meent dat de resultaten van stages, examens en opdrachten blijkgeven van een voldoende hoog niveau voor een Specifieke lerarenopleiding en van een realisatie van de basiscompetenties die werden vooropgesteld.

Ook alumni en vertegenwoordigers van het werkveld zijn tevreden over het gerealiseerde niveau in de opleiding. Het werkveld bleek in het bijzonder enthousiast over de grote inzetbaarheid en de praktijkgerichtheid van stagiairs en alumni. Ook de ICT-vaardigheden, kennis van werkvormen, competentiegerichtheid en brede kennis over het klas- en schoolgebeuren worden gewaardeerd.

Daarnaast lieten de betrokkenen de commissie weten dat de opleiding erin slaagt studenten met een divers instroomprofiel op een voldoende hoog niveau af te leveren. Dit is voornamelijk te danken aan de sterke uitwerking van de vakdidactiek in de SLO. Ook de alumni zelf lieten de commissie weten dat zij denken dat de opleiding een meerwaarde betekent voor hun baan in het onderwijsveld.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie beoordeelt het facet 'onderwijsrendement' als voldoende voor de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama, Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

Ook het globale onderwijsrendement wordt volgens de commissie adequaat bewaakt. De opleiding houdt de in- en doorstroomgegevens bij. Omwille van de kleinschaligheid van de individuele opleidingen is de bruikbaarheid van deze cijfergegevens wel beperkt. De cijfers worden immers sterk beïnvloed door individuele gevallen.

De opleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde starten het bewaken van het onderwijsrendement op het moment dat de studenten willen instromen. Potentiële studenten worden immers correct en in direct contact ingelicht door de docenten van de SLO over de verwachtingen en de werklast. Tijdens het academiejaar worden studenten nogmaals expliciet aangesproken om na te gaan of de noodzakelijke drive en attitudes voor een job in het onderwijs wel aanwezig zijn.

De Hogeschool Gent heeft bepaald dat alle studenten die vroegtijdig het programma beëindigen, moeten deelnemen aan een heroriënteringgesprek met een medewerker van de faculteit. In dit gesprek wordt via een gestandaardiseerd document gepeild naar de redenen voor afhaken en naar de nood aan advies over verder studeren. De commissie waardeert dit en heeft de indruk dat deze nauwe opvolging ertoe bijdraagt het aantal afhakers te beperken.

Voor de Specifieke lerarenopleiding Muziek blijkt uit de cijfers die de commissie kreeg, dat de laatste academiejaren hoofdzakelijk studenten uit de master Muziek, afstudeerrichting Muziekpedagogie doorstroomden naar de SLO Muziek (ongeveer 50 procent). Deze studenten hebben in hun masterprogramma het curriculum al voor 30 studiepunten volbracht. In 2007–2008 en 2009–2010 slaagde ongeveer 70 procent van de modeltrajectstudenten; in 2008–2009 was dat 100 procent. Ook voor de studenten met een flexibel traject zijn de slaagcijfers hoog. Wat het LIO-traject betreft, schreven twee studenten zich voor het eerst in tijdens het academiejaar 2009–2010. Zij slaagden voor alle opgenomen credits. Ook voor het academiejaar 2010–2011, waarin negen studenten zich aanmeldden voor het LIO-traject, kende de SLO een hoog onderwijsrendement voor de door de studenten opgenomen credits.

Voor de Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama slaagde gemiddeld 72 procent van de studenten voor alle opgenomen credits over de drie academiejaren 2007–2008, 2008–2009 en 2009–2010. Dat percentage nam over de jaren toe (van 56 naar 77 procent).

De commissie is van mening dat het rendement en het slaagpercentage van de Specifieke lerarenopleidingen Muziek, Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama volstaan. Het afhaken van studenten wordt volgens de commissie ook beperkt door de goede traject- en studiebegeleiding.

Voor de SLO Handelswetenschappen schreven zich in het academiejaar 2007–2008 zes studenten in. De SLO Bestuurskunde kende geen inschrijvingen. Slechts één voltijdse student behaalde het diploma in dat jaar. Drie van de andere voltijdse studenten verwierven slechts 25 procent of minder van de opgenomen credits. De opleiding vermoedt dat de studenten het programma van de SLO onderschatten. In 2008–2009 slaagde wel 59 procent van de ingeschreven studenten; in 2009–2010 zakte dit terug naar 39 procent geslaagden voor alle opgenomen credits in de SLO Handelswetenschappen. Gedurende die twee academiejaren slaagde geen enkele student voor al zijn opgenomen credits in de SLO Bestuurskunde. Tot op heden studeerde nog geen enkele student af in de SLO Bestuurskunde. De commissie wil de opleiding vragen om de slaagcijfers en de doorstroomcijfers voor de SLO Bestuurskunde onder de loep te nemen. Gezien die SLO een gezamenlijk programma heeft met de SLO Handelswetenschappen is het immers merkwaardig dat de slaagcijfers zo sterk verschillen. De opleiding zou hiervoor bijvoorbeeld focusgroepen kunnen inrichten.

Oordeel over onderwerp 6: Resultaten

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn voor alle opleidingen.

GBAAL OORDEEL

onderwerp 1	niveau en oriëntatie	positief
onderwerp 2	programma	positief
onderwerp 3	personeel	positief
onderwerp 4	voorzieningen	positief
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	positief
onderwerp 6	resultaten	positief

Rekening houdend met de beslissingsregels zoals bepaald in de 'Handleiding Onderwijsvisitatie Specifieke lerarenopleiding' komt de commissie op basis van de oordelen over de zes onderwerpen tot een positief eindoordeel over de opleidingen.

AANBEVELINGEN TER VERBETERING

Onderwerp 1

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleiding Muziek:

- Maak het geheel van de opleidingsdoelstellingen transparant door de doelstellingen vanuit het DKO duidelijker te verbinden met de basiscompetenties.
- Verbind de doelstellingen van het sociaal-artistieke project duidelijk aan de doelstellingen van de opleiding.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama:

- Expliciteer de opleidingsdoelstellingen beter en communiceer ze beter aan de studenten.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde:

- Expliciteer de impliciete profilering van de opleiding met betrekking tot vakdidactiek, en de academische en praktijkgerichtheid in de opleidingsdoelstellingen.

Onderwerp 2

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleiding Muziek:

- Verduidelijk in de ECTS-fiches de operationalisering van de doelstellingen door de koppeling ervan aan leerdoelen.
- Stem de lijst van keuzevakken beter af op het bereiken van de doelstellingen via het eigen ontwikkelingsplan van studenten.
- Verbeter de samenhang tussen de vakdidactiek en de stage enerzijds en de algemene, eerder theoretische opleidingsonderdelen anderzijds.
- Zet de stageportfolio meer in als ontwikkelingsinstrument voor de studenten en niet zuiver als controle-instrument.
- Formaliseer de kwantitatieve en kwalitatieve studietijdmetingen en voer ze meer systematisch uit. Onderzoek ook de mogelijkheden om de respons onder studenten bij studietijdmetingen te verhogen.
- Trek de operationalisering van het didactisch concept met betrekking tot vraaggestuurd en constructivistisch werken verder door in het curriculum.
- Link de evaluatie van de stage en van het sociaal-artistiek project meer aan de vooropgestelde doelstellingen.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama:

- Concretiseer de vertaling van de eindkwalificaties in leerdoelen voor de verschillende opleidingsonderdelen verder.
- Besteed meer aandacht aan onderwijsterminologie in de inhoud van het curriculum.
- Verbeter de samenhang tussen de vakdidactiek en de stage enerzijds en de algemene, eerder theoretische opleidingsonderdelen anderzijds.
- Formaliseer de kwantitatieve en kwalitatieve studietijdmetingen en voer ze meer systematisch uit. Onderzoek ook de mogelijkheden om de respons onder studenten bij studietijdmetingen te verhogen.
- Verbeter de implementatie en effectiviteit van het door de opleiding vastgestelde didactisch concept.
- Maak de evaluatiecriteria transparanter door ze duidelijk te koppelen aan de eindkwalificaties.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde:

- Concretiseer de basiscompetenties verder en expliciteer ze in de leerdoelen van de verschillende opleidingsonderdelen.
- Versterk de academische gerichtheid van het programma van de SLO's en integreer deze gerichtheid verder in de verscheidene onderdelen van het curriculum.
- Verbeter de samenhang tussen de vakdidactiek en de stage enerzijds en de algemene, eerder theoretische opleidingsonderdelen anderzijds.
- Formaliseer de kwantitatieve en kwalitatieve studietijdmetingen en voer ze meer systematisch uit. Onderzoek ook de mogelijkheden om de respons onder studenten bij studietijdmetingen te verhogen.
- Laat de praktijkgerichtheid die aanwezig is in de opzet van het onderwijs, sterker tot uiting komen in het didactisch concept.
- Maak de rol van de stagementoren in de stagebeoordeling transparant en formeel.

Onderwerp 3**Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama:**

- Geef het professionaliseringsbeleid verder vorm en implementeer het verder in de opleiding.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde:

- Werk het professionaliseringsbeleid met betrekking tot de SLO verder uit en formaliseer het.
- Vul het personeelskorps aan met een (externe) omkadering, die constructief-kritisch kan optreden (i.e. een critical friend).

Onderwerp 4**Aanbevelingen Specifieke lerarenopleiding Muziek:**

- Zet in op de vakdidactische toepassing van digitale of technologische hulpmiddelen.
- Informeer de (potentiële) studenten beter over de werklast die de combinatie van instrumentstudie met de lerarenopleiding met zich meebrengt, en het mogelijke conflict dat daardoor tussen beide kan ontstaan.
- Gebruik het elektronische leerplatform om de communicatie en informatievoorziening aan studenten te optimaliseren.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama:

- Formalisering de studiebegeleiding zoals die gebeurt op opleidingsniveau.
- Maak meer gebruik van het elektronische leerplatform om de communicatie en informatievoorziening aan studenten te formaliseren en te centraliseren.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde:

- Maak meer gebruik van het elektronische leerplatform om de communicatie en informatievoorziening aan studenten te voorzien, specifiek in het kader van de SLO's.

Onderwerp 5**Aanbevelingen Specifieke lerarenopleiding Muziek:**

- Formaliseer en systematiseer de evaluatie van de resultaten van de stage bij stagementoren.
- Verzamel meer systematisch en formeel de feedback van de verschillende betrokkenen.
- Integreer de kwaliteitszorg en het beleid nog beter op het niveau van de SLO, opdat specifieke problemen in kaart kunnen worden gebracht en aangepakt.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama:

- Betrek het werkveld verder bij de visievorming van de opleiding en de inhoudelijke uitwerking daarvan in het programma.
- Betrek de alumni periodiek bij de interne kwaliteitszorg.
- Integreer de kwaliteitszorg en het beleid nog beter op het niveau van de SLO, opdat specifieke problemen in kaart kunnen worden gebracht en aangepakt.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde:

- Evalueer het curriculum periodiek bij alle betrokkenen aan de hand van toetsbare streefdoelen.
- Verzamel meer systematisch en formeel de feedback van de verschillende betrokkenen.
- Respecteer de periodieke, formele vaststelling van de overlegmomenten, in functie van de behandeling en analyse van feedback uit bevragingen, en blijf de uitkomsten ervan consequent vastleggen om de continuïteit van de opleiding te garanderen.
- Betrek een externe persoon om het beperkte beleidsteam van de opleiding bij te staan in de bijkomende bevragingen van de betrokkenen en de analyse van de resultaten.
- Systematiseer en formaliseer de bevragingen bij alle betrokkenen volgens een uitgeschreven cyclus, met aandacht voor zowel kwantitatieve als voor kwalitatieve bevragingen.
- Voorzie extra omkadering voor de opleiding, in het kader van het mogelijk maken van de betrokkenheid van alle geledingen bij de opleiding.

Onderwerp 6**Aanbevelingen Specifieke lerarenopleiding Muziek:**

- Koppel het bereikte niveau expliciet aan de basiscompetenties.
- Registreer het onderwijsrendement en het afhaakgedrag van studenten verder, om op termijn voldoende cijfermateriaal te hebben en het onderwijsrendement efficiënt in kaart te brengen.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten en Drama:

- Bewaak beter dat alle basiscompetenties bij elke student worden bereikt.
- Voer een duidelijk onderwijsrendementbeleid en neem hierbij ook het cijfermateriaal in acht. Op (middel)lange termijn kan dit immers helpen bij het detecteren van potentiële problemen met het onderwijsrendement.

Aanbevelingen Specifieke lerarenopleidingen Handelswetenschappen en Bestuurskunde:

- Bewaak beter dat alle basiscompetenties bij elke student worden bereikt.
- Voorzie in het afhaalbeleid ook een procedure voor de officieuze afhakers, in het kader van het voortgangsonderzoek dat de opleiding voert.
- Onderzoek waarom het slaagpercentage bij de studenten die zich inschrijven voor de SLO Bestuurskunde veel lager ligt dan bij hen die zich inschrijven voor de SLO Handelswetenschappen, ondanks het identieke programma.

De commissie heeft vernomen dat sinds haar bezoek een aantal plannen voor aanpassingen in lijn met de genoemde suggesties zijn opgesteld. De commissie meent dat dergelijke initiatieven een positieve bijdrage kunnen leveren aan de gesignaleerde aandachtspunten.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

	Muziek	Beeldende kunsten, Audiovisuele kunsten, Drama	Handelswetenschappen en Bedrijfskunde
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	+	+	+
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de opleiding en domeinspecifieke eisen	V	V	V
Onderwerp 2 Programma	+	+	+
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud van het programma	V	V	V
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V	V
Facet 2.3 Samenhang van het programma	V	V	V
Facet 2.4 Studieomvang	OK	OK	OK
Facet 2.5 Studietijd	V	V	V
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	O	V
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	O	V
Facet 2.8 Toelatingsvoorwaarden	G	G	G
Onderwerp 3 Inzet van personeel	+	+	+
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G	V
Facet 3.2 Kwantiteit personeel	G	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	+	+	+
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	V	V	V
Facet 4.2 Studiebegeleiding	G	V	G
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	+	+	+
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V	V
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	G	G	V
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten/cursisten, alumni en beroepenveld	G	V	O
Onderwerp 6 Resultaten	+	+	+
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	V	V
Facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V	V

Verklaring van de scores op de facetten:

Excellent (E)	'best practice', kan (internationaal) als voorbeeld dienen voor andere opleidingen
Goed (G)	de kwaliteit stijgt uit boven de basiskwaliteit
Voldoende (V)	voldoet aan de basiseisen
Onvoldoende (O)	voldoet niet aan de minimumeisen
OK	voldoen aan de formele eisen

Verklaring van de scores op de onderwerpen:

- + voldoet minstens aan de minimumeisen voor basiskwaliteit; er is geen verdere schaalverdeling om verdere graden van excellentie aan te duiden.
- voldoet niet aan de minimumeisen voor basiskwaliteit.

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.